

Förstudie inför uppdraget att utveckla resurscentra

Länsstyrelserna

Innehåll

Förstudie inför uppdraget att utveckla resurscentra	0
Sammanfattning	4
1 Bakgrund	8
2 Syfte	8
3 Metod	8
3.1 Avgränsning	8
3.2 Synpunkter berörda aktörer	9
3.3 Urval av frågor.....	10
3.4 Kartläggning i länsstyrelserna.....	10
3.5 Muntliga kontakter	11
3.6 Skriftligt underlag	11
4 Nuläge	12
4.1 Länsstyrelserna.....	12
Blekinge	13
Dalarna	13
Gotland	14
Gävleborg	14
Halland	15
Jämtland.....	16
Jönköping.....	16
Kalmar	17
Kronoberg.....	17
Norrbotten.....	18
Skåne	18
Stockholm.....	19
Södermanland	20
Uppsala.....	21
Värmland	21

Västerbotten	22
Västernorrland	22
Västmanland	23
Västra Götaland	24
Örebro.....	24
Östergötland.....	25
Länsstyrelsernas nationella uppdrag.....	26
4.2 Verksamheter i Europa	27
European Family Justice Center Alliance.....	27
Belgien: Familjecentret i Antwerpen	27
Danmark: lagstadgat ansvar att nyttja av Barnahus och koordinerad rådgivning	28
Island: familjecentret Bjarkarhlíð.....	29
Norge: RVTS och kompetensteam	30
4.3 Exempel på verksamheter i Sverige	30
Verksamheter utan myndighetsutövning	31
Verksamheter med myndighetsutövning	32
Rättsvårdande ansats.....	34
Andra verksamheter	34
5 Rekommendationer	35
5.1 Resurscentras verksamhet	35
Målgrupp	35
Språkkompetens	36
Myndighetsutövning.....	37
5.2 Geografisk placering och ansvarsfördelning	38
Alternativ 1: Placering enligt Polismyndighetens regioner	38
Alternativ 2: Behovsbaserad placering	40
Alternativ 3: Pilotverksamheter	41
5.3 Huvudmän och samverkansparter	42
Kort om länsstyrelsernas roll	45
5.4 Nationell samordning	45
5.5 Samverkan på nationell nivå	47

5.6 Finansiering och ekonomi	48
5.7 Långsiktighet	49
5.8 Det fortsatta arbetet	51

Sammanfattning

Regeringen gav i 2018 års regleringsbrev länsstyrelserna i uppdrag att bland annat arbeta förebyggande mot mäns våld mot kvinnor, utforma regionala handlingsplaner och främja samverkan mellan relevanta aktörer i arbetet med att ge stöd åt personer som utsatts för könsrelaterat våld. De förstärkta uppdragen rörande mäns våld mot kvinnor springer ur det sjätte jämställdhetspolitiska målet.

Inom ramen för det intensifierade arbetet på området mäns våld mot kvinnor, fick länsstyrelserna i regeringsbeslut den 18 december 2017¹ i uppdrag att stödja utvecklingen av resurscentra på några platser i landet för personer som utsatts för våld av närstående med särskilt fokus på hedersrelaterat våld och förtryck. Resurscentra ska också erbjuda stöd till personer som medverkar i brottsutredningar. Resurscentra kan vara fysiska platser dit personer som utsatts för våld av en närstående kan vända sig för att få stöd, råd och vägledning. För att underlätta för den utsatta personen kan resurscentra samla relevanta aktörer på en och samma plats. Regeringen föreslår därtill att resurscentra kan vara en plats för metodutveckling och kunskapsstöd.

Länsstyrelsen Östergötland fick i april 2018 i uppdrag av länsstyrelsernas länsrådsgrupp att ta fram en förstudie för att ge riktning för utvecklandet av resurscentra².

Metod

Förstudien ska ge en kort nulägesanalys och presentera förslag för uppdragets inriktning. Syftet är därtill att ge möjlighet för relevanta myndigheter att tidigt få lyfta sina första förslag kopplade till uppdragets utförande. Genom att inhämta goda exempel från likande stödverksamhet i Sverige och Europa ska förstudien därtill ge ett första förslag på geografisk placering och relevanta aktörer. Arbetet med förstudien har pågått under perioden mellan den 18 april och den 30 juni 2018. Studien utreder inte de praktiska omständigheterna kring uppstarten av resurscentra, såsom finansiering i varje region, samverkansavtal med berörda aktörer, bemanning, lokalförsörjning och tillämplig lagstiftning.

Nulägesbeskrivning via länsstyrelseenkät

Länsstyrelserna har genom en enkätundersökning ombetts ge en kort lägesbild över arbetet i deras län idag. Resultaten från enkätundersökningen redogörs för i förstudiens fjärde avsnitt. Omfattningen av informationen varierar från län till län beroende på hur utförliga svar som lämnats av varje länsstyrelse. Fokus ligger på att plocka ut information som är relevant för de initiala inriktningsbesluten.

Tillsammans med den länsvisa lägesbilden från enkätsvaren har förstudien tillfört övriga uppgifter om länet som bedöms vara relevanta för inriktningsbesluten. Det rör sig exempelvis om huruvida det finns relevant akademi och Barnahus i länet. I syfte att ge en bild av länets förutsättningar ges också information om länets storlek till både yta, invånarantal och kommunantal, uppgifter som torde ingå i en bedömning av lämplig geografisk placering av resurscentra (dessa uppgifter redogörs dock inte för i sammanfattningen).

I enkäten har förstudien efterfrågat länsstyrelsernas förslag och tankar gällande bland annat särskilda behov för personer som utsatts för hedersrelaterat våld och förtryck samt huruvida resurscentra ska arbeta preventivt. Dessa frågor och svar kan ge bra underlag i nästa steg under uppstartsprocessen, men är inte nödvändiga för att kunna fatta de initiala inriktningsbesluten. Länsstyrelsernas svar i den delen redogörs inte för i förstudien.

¹ Regeringsbeslut S2017/07420/JÅM (delvis) Regionalt uppdrag att förebygga och bekämpa mäns våld mot kvinnor

² Förstudien har diarienummer 801-4951-2018 hos Länsstyrelsen Östergötland.

Länsstyrelsernas enkätsvar visar att det finns en mängd nätverk, samverkansgrupper och metoder ute i landet. 18 länsstyrelser har visat intresse för att utveckla resurscentra och uppger att det i länet finns förutsättningar för det. Av enkäten framgick att intresseanmälningarna ska vara avstämda med länsledningen.

Exempel från Europa och Sverige

Förstudien tar också upp några olika svenska verksamheter, som arbetar myndighetsgemensamt med att ge stöd och hjälp till personer som utsatts för våld, samt ett antal exempel på hur andra länder i Europa har utformat myndighetsgemensamma mottagningar för personer som utsatts för olika former av mäns våld mot kvinnor, eller annat arbete eller lagstiftning på området som kan vara relevant. Urvalet av vilka aspekter av landets eller verksamhetens arbete eller lagstiftning har baserats på vad som kan vara goda förslag för resurscentrum, alternativt för att visa på faktorer som ger landet andra förutsättningar än Sverige. Redogörelserna är inte uttömmande och det finns ett stort antal verksamheter både i och utanför Sverige som skulle kunna vara relevanta för vidare studier och kontakt. Följande exempel lyfts i förstudiens fjärde kapitel:

- European Family Justice Center Alliance (EFJCA)
- Familjecentret i Antwerpen
- Danmarks lagstadgade ansvar att nyttja Barnahus och erbjuda koordinerad rådgivning
- Familjecentret Bjarkarhlíð på Island
- Norska RVTS och kompetensteamet
- Origo Stockholm
- De svenska Barnahusen
- Den myndighetsgemensamma mottagningen koncept Karin

Rekommendationer

I förstudiens sista avsnitt lämnas analyser och rekommendationer rörande uppdraget. I sammanfattningen nedan redogörs endast för förstudiens rekommendationer, medan analyser och alternativ avhandlas i sin helhet i kapitel 5.

Målgrupp

Resurscentras verksamhet föreslås riktas till målgruppen barn och unga mellan 13 och 26 år, såväl flickor/unga kvinnor som pojkar/unga män, som utsätts för eller riskerar att utsättas för hedersrelaterat våld och förtryck. Ur målgruppen personer som medverkar i brottsutredningar, möter resurscentra endast målsäganden.

Språkkompetens

Resurscentra föreslås genom telefontolkar eller flerspråkig personal, ha möjlighet att ge stöd på de svenska minoritetsspråken samt de tio språk som används i Länsstyrelsen Östergötlands informationsmaterial riktat till barn, unga och föräldrar.

Myndighetsutövning

Beroende på varje verksamhets upptagningsområde föreslås Länsstyrelserna utreda vidare om huvudmännen ska ägna sig åt myndighetsutövning eller inte i arbetet med att ge stöd och hjälp till personer som utsatts för våld. Ett alternativ, eller komplement, till myndighetsutövning kan vara anonymiserad stödverksamhet direkt till utsatta, såsom sker på Origo Stockholm.

Geografiska placering

Förstudien redogör för tre olika alternativ för geografisk placering och rekommenderar en placering i fyra pilotlän. Genom att i första skedet starta upp pilotverksamheter i fyra olika län med olika förutsättningar, kan Länsstyrelserna arbeta fram modeller för spridning med erfarenheter från olika delar av landet. För att modellerna ska vara evidensbaserade och lämpliga att sprida bör pilotuppdraget åtföljas av följeforskning och/eller processutvärdering. Pilotverksamheter är

första ledet i en långsiktig målsättning att resurscentra ska finnas tillgängliga för invånare i alla län för att nå målet om jämlik tillgång till stöd och hjälp.

Resurscentra rekommenderas placeras i:

- Gävleborg
- Kronoberg
- Norrbotten
- Västra Götaland

Huvudmannaskap och samverkanspartners

Med utgångspunkt i bland annat länsstyrelsernas enkätsvar utreds frågan kring huvudmannaskap vidare i varje län i samråd med den nationella, operativa styrgruppen. Socialtjänsten, polismyndigheten och hälso- och sjukvården framstår som lämpliga aktörer att samla på resurscentra, baserat på uppdragsformuleringen, organisationen på andra myndighetsgemensamma mottagningar samt svaren från länsstyrelserna. Ytterligare myndigheter (exempelvis Försäkringskassan och Åklagarmyndigheten) och civilsamhällesaktörer kan också knytas till verksamheten i olika utsträckning.

Nationell samordning

Länsstyrelsen Östergötland föreslås få i uppdrag att samordna arbetet på nationell nivå i en operativ styrgrupp tillsammans med representanter från de länsstyrelser som blir aktuella för uppdraget. Den nationella samordningen syftar till att säkerställa likvärdig utveckling av resurscentra samt samverka med andra myndigheter på nationell nivå och sprida modellen. Till den nationella samordningen knyts också en styrgrupp på chefsnivå bestående av relevanta enhets- eller funktionschefer och kontaktlänsrådet för mäns våld mot kvinnor. Den nationella samordningen finansieras separat från uppdragets medel.

Samverkan på nationell nivå

Resurscentra behöver förankras på hög nivå i samtliga medverkande organisationer och samverkan sker såväl nationellt som regionalt och lokalt. Detta kan exempelvis ske genom samverkan inom ramen för Sveriges kommuner och landstings (SKL:s) nationella kvinnofridsatsning för 2018–2020. Liknande samordning av myndigheternas uppdrag kan ske med exempelvis Polismyndigheten, som just nu arbetar fram ett nationellt nätverk för poliser och utredare som är specialiserade på att utreda brott där det föreligger en hederskontext.

Förstudien föreslår därtill att länsstyrelserna i sin del- och slutrapportering av uppdraget föreslår till regeringen att ge riktade uppdrag till relevanta myndigheter gällande resurscentra, i syfte att tillföra ekonomiska medel till myndigheterna samt för att visa på att samverkan i frågan är prioriterad. Uppdragen bör vara väl finansierade och spänna över flera år för att säkra en långsiktig satsning på resurscentra.

Finansiering och ekonomi

Länsstyrelserna har 14,8 miljoner kronor kvar av uppdragets anslag på 15 miljoner. Medlen ska användas under 2018. Det finns idag inga medel för efterföljande år. Förstudien rekommenderar därför att länsstyrelserna äskar ytterligare medel under 2018 alternativt i samband med delrapporteringen i mars 2019, för att kunna finansiera resurscentra efter 2018.

Långsiktighet

Resurscentras arbete har ett långsiktigt fokus i alla led, från verksamhet direkt till den utsatta genom exempelvis kontaktpersonsverksamhet till långsiktig myndighetssamverkan på nationell nivå. Länsstyrelserna lyfter vikten av att uppdraget förnyas att gälla över en längre period för att säkra långsiktigheten i verksamheten.

Det fortsatta arbetet

Länsstyrelserna föreslås genomföra en fortsatt analys av de särskilda behoven hos barn och unga som utsätts för hedersrelaterat våld och förtryck för att säkerställa att resurscentra tar hänsyn till målgruppens behov och möjligheter. Analysen görs med fördel genom Länsstyrelsen Östergötlands nationella uppdrag att motverka hedersrelaterat våld och förtryck, inom ramen för 2018 års regeringsuppdrag att kartlägga utvecklingen av verksamheter mot hedersvåld i förhållande till utsatta gruppers behov i varje län.

1 Bakgrund

Regeringen gav i 2018 års regleringsbrev länsstyrelserna i uppdrag att bland annat arbeta förebyggande mot mäns våld mot kvinnor, utforma regionala handlingsplaner och främja samverkan mellan relevanta aktörer i arbetet med att ge stöd åt personer som utsatts för könsrelaterat våld. De förstärkta uppdragen rörande mäns våld mot kvinnor springer ur det sjätte jämställdhetspolitiska målet. Det sjätte jämställdhetspolitiska målet innefattar att mäns våld mot kvinnor ska upphöra och att kvinnor och män, flickor och pojkar, ska ha samma rätt till kroppslig integritet³. Att förebygga mäns våld mot kvinnor och ge ett bättre, tryggare och mer effektivt stöd till brottsoffer är ett prioriterat område i regeringens jämställdhetspolitiska arbete. Länsstyrelsernas uppdrag kan därtill ses som ett sätt att möta Sveriges ansvar som medlemsstat i Europeiska unionen, att utveckla stödet till personer som utsatts för brott med den utsattas behov i fokus⁴.

Inom ramen för det intensifierade arbetet på området mäns våld mot kvinnor, fick länsstyrelserna i regeringsbeslut den 18 december 2017⁵ i uppdrag att stödja utvecklingen av resurscentra på några platser i landet för personer som utsatts för våld av närstående med särskilt fokus på hedersrelaterat våld och förtryck. Resurscentra ska också erbjuda stöd till personer som medverkar i brottsutredningar. Resurscentra kan vara fysiska platser dit personer som utsatts för våld av en närstående kan vända sig för att få stöd, råd och vägledning. För att underlätta för den utsatta personen kan resurscentra samla relevanta aktörer på en och samma plats. Regeringen föreslår därtill att resurscentra kan vara en plats för metodutveckling och kunskapsstöd.

Länsstyrelsen Östergötland fick i april 2018 i uppdrag av länsstyrelsernas länsrådsgrupp att ta fram en förstudie för att ge riktning för utvecklandet av resurscentra. Arbetet med förstudien har pågått under perioden mellan den 18 april och den 30 juni 2018.

2 Syfte

Förstudien ska ge en kort nulägesanalys och presentera förslag för uppdragets inriktning. Syftet är därtill att ge möjlighet för relevanta myndigheter att tidigt lämna förslag, goda exempel och lyfta frågor kopplade till uppdragets utförande. Genom att inhämta goda exempel från likande stödverksamhet i Sverige och Europa ska förstudien därtill ge ett första förslag på geografisk placering och relevanta aktörer.

3 Metod

3.1 Avgränsning

Denna inledande förstudie ger en kort översikt över befintliga verksamheter som kan liknas vid sådana resurscentra som uppdraget avser. Förstudien tittar även på förslag till geografisk placering med hänvisning till bland annat det underlag som inkommit från Länsstyrelserna. Förstudien är utformad med fokus på att ge underlag för inriktningsbeslut gällande följande aspekter av uppdraget:

3 Regeringskansliet (2017) *Delmål 6: Mäns våld mot kvinnor ska upphöra*. Hämtad 18 april, 2018, från <http://www.regeringen.se/artiklar/2017/05/delmål-6-mans-vald-mot-kvinnor-ska-upphora/>.

4 Europaparlamentets och Rådets direktiv 2012/29/EU av den 25 oktober 2012, om fastställande av miniminormer för brottsoffers rättigheter och för stöd till och skydd av dem samt för ersättande av rådets rambeslut 2001/220/RIF

5 Regeringsbeslut S2017/07420/JÄM (delvis) *Regionalt uppdrag att förebygga och bekämpa mäns våld mot kvinnor*

- Geografisk placering
- Målgrupp
- Verksamhetens innehåll
- Ekonomi
- Samverkan
- Ledning

Studien utreder dock inte de praktiska omständigheterna kring uppstarten av resurscentra, såsom finansiering i varje region, samverkansavtal med berörda aktörer, bemanning, lokalför-sörjning och tillämplig lagstiftning. Sådana faktorer bör utgöra grunden för uppstartsfasen när den regionala ansvarsfördelningen och formatet för resurscentra är fastslaget. Det saknas därtill möjlighet att inom ramen för förstudien föra mer djupgående samverkan med, eller studiebesök till, relevanta verksamheter utomlands.

3.2 Synpunkter berörda aktörer

Av uppdraget framgår att resurscentra ska vara regionala, kommun- och myndighetsgemensamma. Uppdraget anger att detta kan, men inte måste, innebära samlokalisering av socialtjänst, hälso- och sjukvård samt polis. Förstudien har också tittat på andra myndigheter och civilsamhällesaktörer.

Resurscentra syftar till att samla de aktörer som blir aktuella när en person utsätts för våld av närstående, särskilt hedersrelaterat våld och förtryck, för att underlätta för den utsatta. För att processen både innan och under tiden individen söker stöd hos resurscentra ska löpa smidigt, krävs ett nära samarbete mellan de olika aktörerna. Det är därför också av vikt att de berörda parterna får möjlighet att yttra sig över uppdraget redan tidigt i processen. Förstudien har därför fört en kortare dialog med representanter från Polismyndigheten, Sveriges kommuner och landsting (SKL) och Nationellt centrum för kvinnofrid (NCK). Ett antal representanter för de aktörer som rekommenderas i förstudien har alltså fått lämna synpunkter på uppdraget. När ramarna för uppdraget är tydligare fastställda är det dock lämpligt att mer fördjupade diskussioner om samverkan genomförs.

Urvalet av vilka myndigheter som kontaktats har baserats på de aktörer som i den länsstyrelsegemensamma enkäten (se nedan) angetts som särskilt viktiga, samt de aktörer som finns representerade i befintliga myndighetsgemensamma satsningar och nätverk. I urvalet har också beaktats de myndigheter som genomför satsningar inom ramen för arbetet med det sjätte jämställdhetspolitiska målet, såsom exempelvis SKL:s kvinnofridssatsning. Det sistnämnda syftar till att skapa synergieffekter⁶. Förstudien har inte haft möjlighet att ta del av erfarenheter från civilsamhällesaktörer eller direkt från landstingets verksamheter. Detta bör ske i nästa steg. Då bör även samråd med intresseorganisationer och representanter från målgruppen ske.

Studiebesök har genomförts på Origo Stockholm och två olika Barnahus för att få en uppfattning om uppbyggnaden av existerande resurscentra i Sverige. Telefonkontakt har därtill tagits med ytterligare ett Barnahus. Urvalet av svenska verksamheter att besöka respektive kontakta baseras på goda exempel från länsstyrelserna samt på verksamheter som är ett resultat av tidigare, liknande regeringsuppdrag. Urval av verksamheter utomlands har bland annat baserats på aktiv medverkan och medlemskap i organisationen European Family Justice Center Alliance (EFJCA). Island är därtill föregångsland för Sverige gällande exempelvis Barnahusmodellen och Västra Götalandsregionens Islandsprojekt. Förstudien redogör därtill kort för information om

6 Regeringskansliet (2017) *Mäns våld mot kvinnor ska upphöra- regeringens insatser*. Hämtad 18 april, 2018, från <http://www.regeringen.se/regeringens-politik/jamstalldhet/mans-vald-mot-kvinnor-ska-upphora---regeringens-insatser/>.

Danmarks Barnahusverksamhet baserat på skriftlig information på danska myndigheters hemsidor. Det finns säkerligen verksamheter både i och utanför Sverige som skulle kunna ge god vägledning när formerna för resurscentra är mer utarbetade, som inte omnämns i förstudien.

3.3 Urval av frågor

Frågorna i såväl enkätstudien som övriga kontakter, samt ordval vid slagning i litterära källor, baseras på formuleringarna i uppdraget. De syftar till att ge en första överblick över vad för stödverksamheter och nätverk som redan finns på plats, samt vilka möjligheter och utmaningar de olika aktörerna ser för att starta upp och driva resurscentra runt om i landet.

Frågor som ställts i samtal med, och via skriftliga förfrågningar till, olika verksamheter, fokuserar kring att utröna bland annat följande:

- Hur initierades uppstarten och hur såg arbetet ut?
- Vilka aktörer samverkar och hur?
- Hur ser den dagliga verksamheten ut, vilken målgrupp har den och vilket stöd erbjuds?
- Hur många individer möter verksamheten varje år och hur ser budgeten ut?
- Vad har varit utmaningar och framgångsfaktorer?

Det är dock värt att notera att samtalen har varit förutsättningslösa där ingen av parterna har haft möjlighet att baserat på fasta parametrar utforma ett frågebatteri eller riktlinjer. De är snarare att betrakta som en del av arbetsmaterialet än fördjupade intervjuer. Samtalen, såväl de som skett via telefon som vid studiebesök, har därför inte spelats in eller transkriberats. Istället har endast stödanteckningar tagits. Detta bland annat med anledning av att urvalet av representanter i det här skedet inte har varit strukturerat. Det går inte att säkerställa att det har varit representanter som har mandat att föra fram sina respektive myndigheters/verksamheters talan i alla frågor. Länsstyrelserna har därtill inte kunnat presentera en fullständig bild av hur uppdraget kommer att utformas, utan diskussionen har fått vara förhållandevis hypotetisk. I detta skedet av uppdraget har kontakterna snarare handlat om att skapa en mycket översiktlig och kort bild av nuläget och behoven baserat på samtal ett fåtal personer som arbetar aktivt med frågorna inom sin verksamhet.

I ett senare skede av uppdraget, när officiella representanter för kommuner, landsting, polis och andra myndigheter ska konsulterats, bör eventuellt intervjuer hållas på ett mer strukturerat sätt med möjlighet till förberedelse för den intervjuade, ett fast frågebatteri och fullständig transkribering.

3.4 Kartläggning i länsstyrelserna

Med anledning av att uppdraget att stödja utvecklingen av regionala resurscentra har getts till samtliga 21 länsstyrelser, är det avgörande att länsstyrelsernas kunskap och kännedom om det regionala läget ligger till grund för eventuella inriktningsbeslut rörande uppdraget. I syfte att inhämta förslag och erfarenheter från länsstyrelserna har en enkät med frågor gått ut till samtliga länsstyrelser via Chefsforum för social hållbarhet. Enkätfrågorna fokuserar på att kartlägga befintliga nätverk och samordningsgrupper och att bygga vidare på samt inhämta förslag kring länsstyrelsernas fortsatta roll i arbetet. Länsstyrelserna har fått redogöra för om deras respek-

tive län har behov av och förutsättningar för att utveckla ett resurscentrum. Förstudien har därtill beaktat den dokumentation som inkom från ett antal länsstyrelser⁷ i samband med att regeringsbeslutet delgavs länsstyrelserna.

Utöver enkäten har dialog skett med arbetsgruppen för Länsstyrelsen Östergötlands nationella uppdrag för att motverka hedersrelaterat våld och förtryck för att ta in det nationella perspektivet. I arbetsgruppen finns representanter med långvarig erfarenhet av arbete vid Polismyndighet och socialtjänst som kunnat ge en inblick i hur ett myndighetsöverskridande samarbete skulle kunna se ut.

Förstudien har författats av Alexandra Nörby vid Länsstyrelsen Östergötland i samråd med kontaktcheferna i Chefsforum för social hållbarhet Eva Aalbu, Anna Conzen och Linda Pergelius Thorbjörnsson⁸, som har beretts möjlighet att uttala sig om förstudien, enkätfrågor och urval av aktörer löpande under processen. Kontaktperson i länsrådsgruppen i frågor som rör mäns våld mot kvinnor, Kalmar läns Länsråd Malin Almqvist, har därtill getts möjlighet att inkomma med synpunkter vid några tillfällen under arbetets gång och har tillsammans med tidigare nämnda chefer deltagit i remissförfarandet. Övriga chefer har i samband med Chefsforum för social hållbarhet den 25–26 april 2018 informerats om uppdraget i samband med uppstarten av förstudien⁹.

3.5 Muntliga kontakter

Studiebesök har genomförts till Origo Stockholm, som nämns specifikt i förstudiens uppdrag, samt till Barnahus i Norrköping och Linköping. I urvalet av vilka Barnahus som skulle besökas valdes en etablerad och en nystartad verksamhet ut, för att få jämförande perspektiv på hur driften i en etablerad verksamhet ser ut samt vilket stöd det nystartade Barnahuset fått eller saknat i under uppstartsprocessen. Barnahus i Linköping är ett av de första Barnahusen i Sverige och rankades högst i Rädda Barnens utvärdering av Barnahusverksamheter 2013¹⁰. Den geografiska närheten till Länsstyrelsen Östergötland gjorde detta till ett naturligt och processeffektivt val. Barnahus i Norrköping, som öppnade dörrarna i januari 2018, valdes ut som exempel på nystartad verksamhet. Detta val gjordes dels baserat på närhetsprincipen, men också för att verksamheten är helt nyöppnad. Samtal via telefon har hållits med Barnahus i Umeå, med fokus på arbetet i glesbebyggda delar av norra Sverige.

Enhetschefen för social utveckling vid Länsstyrelsen i Stockholm Anna Conzen, har via Skype intervjuats rörande Länsstyrelsens roll uppstarten av Origo Stockholm. Samråd har därtill skett via telefon med en representant för ett pågående projekt vid AMEL-mottagning samt vid fysiskt möte med en representant från Polismyndighetens nätverk för HRV-strategier. Representanter för Family Justice Center i Antwerpen Belgien, Sveriges kommuner och landsting (SKL) samt Nationellt Centrum för Kvinnofrid (NCK) har också hörts via telefon.

3.6 Skriftligt underlag

Underlag för förstudien har primärt baserats på tidigare regeringsuppdrag rörande fysiska, myndighetsgemensamma verksamheter. Förstudien har även tittat på utvärderingar av verksamheter såsom Barnahus och rapporter såsom Socialstyrelsens *Dödsfallsutredningar 2016–2017*. Därtill har förstudien tagit del av rapporter och metodmaterial för olika samarbets- och

⁷ Länsstyrelserna i Blekinge, Kalmar, Kronoberg och Halland har inkommit med en gemensam skrivelse. Länsstyrelsen i Södermanland har inkommit med en skrivelse från Eskilstuna respektive Strängnäs kommun. Länsstyrelserna i Uppsala respektive Östergötland har inkommit med varsin separat skrivelse.

⁸ Länsstyrelserna i Södermanland, Stockholm respektive Östergötland.

⁹ Synpunkter gällande frågor och omfattning i enkäten inhämtades under uppstartsfasen, innan förstudien påbörjats.

¹⁰ Rädda Barnen (2013) *Inuti ett Barnahus: en kvalitetsgranskning av 23 svenska verksamheter*

arbetsmodeller runt om i Sverige och Europa (exempelvis NCK:s arbete med den så kallade Uppsalamodellen).

Urvalet har utöver detta skett förhållandevis slumpmässigt, med utgångspunkt från befintliga stödfunktioner såsom NCK, Länsstyrelsen Östergötland och universiteten samt via riktade Google-sökningar. Med anledning av förstudiens korta tidsram och relativt breda omfattning har inte systematiska genomgångar av litteratur, såsom sker i akademiska rapporter och uppsatser, kunnat genomföras.

Exempel på sökningar via sökmotorn Google:

- Intimate partner violence AND resource center
- Samarbejde myndigheder vold mod kvinder
- Belgium centers for victims of violence
- Resurscentrum mot våld

4 Nuläge

4.1 Länsstyrelserna

Länsstyrelserna har genom en enkätundersökning ombetts ge en kort lägesbild över arbetet i deras län idag. Resultaten från enkätundersökningen redogörs för i korthet nedan. Omfattningen av informationen varierar från län till län beroende på hur utförliga svar som lämnats av varje länsstyrelse. Med hänvisning till förstudiens korta omfattning nämns förhållandevis lite ur enkätsvaren. Fokus ligger på att plocka ut information som är relevant för de initiala inriktningsbesluten. Länsstyrelsernas övriga svar samt förslag om mer specifika delar av verksamhetens innehåll kan istället beaktas senare i processen.

Tillsammans med den länsvisa lägesbilden från enkätsvaren har förstudien tillfört övriga uppgifter om länet som bedöms vara relevanta för inriktningsbesluten. Det rör sig exempelvis om huruvida det finns relevant akademi och Barnahus i länet. I syfte att ge en bild av länets förutsättningar ges också information om länets storlek till både yta, invånarantal och kommunantal, uppgifter som torde ingå i en bedömning av lämplig geografisk placering av resurscentra. Statistiken rörande befolkningens mängd¹¹ och landareal¹² är hämtade från Statistiska Centralbyrån (SCB). Uppgifterna rörande befolkningens mängd är sammanställda av SCB för första kvartalet 2018. Uppgifterna om landareal har rapporterats in mellan 1991 och 2017. Information om kommunantal kommer från respektive länsstyrelses hemsida. Uppgifterna om antalet samtal från yrkesverksamma till den nationella stödtelefonen kommer från Länsstyrelsen Östergötlands statistiska sammanställning för perioden mellan den 31 mars och 2014 och den 31 mars 2018¹³.

Det är svårt att tolka huruvida en stor mängd samtal till stödtelefonen från ett län är en indikation på hög förekomst av utsatthet, utbildningsbehov hos yrkesverksamma eller hög kompetens

¹¹ Statistiska centralbyrån (2018) *Folkmängd i riket, län och kommuner 31 mars 2018 och befolkningsförändringar 1 januari–31 mars 2018*. Hämtad den 17 maj, 2018, från: <http://www.scb.se/hitta-statistik/statistik-efter-amne/befolkning/befolkningens-sammansattning/befolkningsstatistik/pong/tabell-och-diagram/kvartals-och-halvsstatistik-kommun-lan-och-riket/kvartal-1-2018/>

¹² Statistiska centralbyrån (2018) *Befolkningstäthet (invånare per kvadratkilometer), folkmängd och landareal efter region och kön. År 1991–2017*. Hämtad den 17 maj, 2018, från: http://www.statistikdatabasen.scb.se/pxweb/sv/ssd/START__BE__BE0101C/BefAreaTathetKon/table/tableViewLayout1/?rxid=6fia2757-2867-4377-9c5d-1591d8fde170

¹³ Länsstyrelsen Östergötland (2018) *Samtal till den nationella stödtelefonen 13 mars 2014 - 31 mars 2018*

att identifiera utsatthet. Förstudien kan därför inte analysera statistikens betydelse i länet, men presenterar den som en del av lägesbilden.

I enkäten har förstudien efterfrågat länsstyrelsernas förslag och tankar gällande bland annat särskilda behov för personer som utsatts för hedersrelaterat våld och förtryck samt huruvida resurscentra ska arbeta preventivt. Dessa frågor och svar kan ge bra underlag i nästa steg under uppstartsprocessen, men är inte nödvändiga för att kunna fatta de initiala inriktningsbesluten. Länsstyrelsernas svar i den delen redogörs inte för i förstudien. Gällande det preventiva arbetet kan dock kort nämnas att det råder delade meningar om huruvida resurscentra bör arbeta med preventiva insatser, men en majoritet anser ändå att prevention bör finnas med. Mot bakgrund av de pilotprojekt som länsstyrelserna just nu förbereder inför gällande det så kallade preventionspaketet, finns det goda förutsättningar för att samköra detta arbete med länsstyrelsernas andra uppdrag. Preventiva insatser vid resurscentra ligger därtill i linje det ökade fokus som riktar mot förebyggande insatser inom såväl våldsområdet som övrig kriminalitet och missbruk.

Blekinge

Blekinge län har en befolkningsmängd på 159 362 invånare och omfattar 2 931,10 kvadratkilometer. Länet består av fem kommuner. Enligt statistisk från Länsstyrelsen Östergötlands nationella stödtelefon har 24 samtal från yrkesverksamma i Blekinge inkommit i ärenden som rör hedersrelaterat våld och förtryck mellan den 13 mars 2014 och den 31 mars 2018. I länet finns två Barnahus belägna i Karlskrona och Karlshamn. Fältsekreterarna i länet har ett nätverk som arbetar med prevention.

Länsstyrelse Blekinge anser att den största utmaningen för att upprätta resurscentra är Polismyndighetens och socialtjänstens arbetssituation och ekonomi, men att detta inte är utmaningar som länsstyrelsen har ansvar för att lösa ut. I valet av geografisk placering menar Länsstyrelsen i Blekinge att det ska vara väl förankrat lokalt med bra samverkansavtal och en plan för en permanent verksamhet. Man anser inte att det finns förutsättningar i länet för ett resurscentrum.

Dalarna

Dalarna län har en befolkningsmängd på 286 393 invånare och omfattar 28 029,47 kvadratkilometer. Länet består av 15 kommuner. I länet finns ett Barnahus i Borlänge som är ett samarbete mellan flera myndigheter och samtliga kommuner i länet. Högskolan Dalarna driver tillsammans med länets kommuner en Dalarnas kompetenscentrum för arbete mot våld i nära relationer (DKV) sedan 2010. DKV erbjuder regional kompetensutveckling i arbetet mot våld i nära relationer och hedersrelaterat våld och förtryck. Sedan 2010 finns i Dalarna en länsgrupp mot våld i nära relationer med aktörer från kommuner, olika myndigheter och frivilligsektorn. Deltagarna i länsgruppen är chefer eller samordnare som bedriver utvecklingsarbete på strategisk nivå i länet för att identifiera regionala behov av utveckling och utbyta erfarenheter. Länsstyrelsen samordnar också ett nätverk för arbetet mot mäns våld mot kvinnor med yrkesverksamma i länet, däribland personer med spetskompetens inom hedersrelaterat våld och förtryck. I länet finns också en gemensam socialjour med utgångspunkt i Borlänge.

År 2010 startade samverkan kring Rädda Barnens modell *Det handlar om kärlek* i fyra kommuner i Dalarna. Idag bedrivs arbete inom ramen för *Kärleken är fri* i sju av kommunerna. Länsstyrelsen Dalarna har under 2017 beviljat medel till Borlänge kommun för att genomföra en förstudie gällande möjligheten att starta upp en länsgemensam konsultationsgrupp för hedersrelaterat våld och förtryck. Enligt statistisk från Länsstyrelsen Östergötlands nationella stödtelefon

har 89 samtal från yrkesverksamma i Dalarna inkommit i ärenden som rör hedersrelaterat våld och förtryck mellan den 13 mars 2014 och den 31 mars 2018.

Länsstyrelsen Dalarna är positiva till mobila team för att möta rätten till jämlik vård i glesbygden och i stora län. Detta behov finns också i Dalarna där avstånden mellan kommunerna är stort. Gällande utmaningar inför uppstarten pekar man på vikten av att uppstartsfasen får ta den tid den behöver, att man tar hänsyn till lokala behov för att minska att nivån är så spridd över landet, samt ekonomiska resurser. Beroende på vilken verksamhet resurscentra ska ha och huruvida man ska arbeta med exempelvis kompetensförsörjning eller stöd direkt till individer, kan utmaningarna också variera. Länsstyrelserna behöver stöd i form av fördjupad kunskap i sakfrågan. I urvalet av placering av resurscentra ser man att Dalarna är väl rustat för ett resurscentrum och påtalar vikten av att man beaktar glesbygdsproblematiken, och inte lägger alla resurser på storstadsområdena. Länsstyrelsen Dalarna föreslår en placering i Borlänge.

Gotland

Gotlands län har en befolkningssmängd på 58 659 personer och omfattar 3 134,98 kvadratkilometer. Länet består av en kommun. Enligt statistik från Länsstyrelsen Östergötlands nationella stödtelefon har 23 samtal från yrkesverksamma i Gotlands län inkommit i ärenden som rör hedersrelaterat våld och förtryck mellan den 13 mars 2014 och den 31 mars 2018. På Gotland finns ett Barnahus, som länets enda verksamhet inom våldsområdet som samlar myndigheter under samma tak. Under ledning av Länsstyrelsen finns sedan 20 år tillbaka ett nätverk av myndigheter och civilsamhällesaktörer som bland annat arbetar med att utveckla det våldsförebyggande arbetet och stärka samverkan kring våldsutsatta. Länsstyrelsen har under flera år gett stöd till ett projekt hos socialförvaltningen för att bygga rutiner och nätverk kring arbetet med våld, vilket bland annat resulterat i rapporten *Ofredad* från 2013 om våldet mot äldre.

Länsstyrelsen Gotland uppger att de största utmaningarna i uppstarten av resurscentra bland annat kan bli samverkan mellan huvudmän med olika uppdrag och även samverkan med de aktörer som inte finns fysiskt på centra, samt långsiktig finansiering. För att tackla dessa utmaningar föreslås tydliga ramverk för praktiska och ekonomiska frågor, där länsstyrelserna bland annat kan titta på verksamheter som Finsam Gotland JobbSam.¹⁴ I valet av geografisk placering för resurscentra trycker Länsstyrelsen Gotland på rätten till jämlik tillgång till stöd och hjälp och menar att man inte bör utgå från en önskan om geografisk spridning eller enbart bygga på de län som redan har verksamheter för att stötta våldsutsatta. Med anledning av att invånarna på Gotland har svårt att uppsöka resurscentra på fastlandet samt mot bakgrund av den samverkan som redan sker i länet, menar Länsstyrelsen Gotland att länet utgör en lämplig plats för ett resurscentrum.

Gävleborg

Gävleborgs län har en befolkningssmängd på 285 791 invånare och omfattar 18 118,44 kvadratkilometer. Länet består av 10 kommuner. I länet finns ett Barnahus i Gävle som är ett samarbete mellan länets alla kommuner. I dagsläget finns ett beslut om att öppna en filial till Barnahus i Hudiksvall för att minska restiden för invånarna i norra Hälsingland. Barnahus Gävleborg ingår också i ett projekt under Stiftelsen Allmänna Barnhuset tillsammans med tre andra verksamheter i olika län. Projektet syftar till att förbättra metoder för stöd till barn som utsatts för våld

¹⁴ Finsam Gotland JobbSam uppges vara en samlökalisering av Arbetsförmedlingen, Försäkringskassan, hälso- och sjukvården, och socialtjänsten med fokus på arbetslivsinriktad rehabiliteringsverksamhet.

och/eller övergrepp. I länet finns också en länsgemensam socialjour. Enligt statistisk från Länsstyrelsen Östergötlands nationella stödtelefon har 101 samtal från yrkesverksamma i Gävleborg inkommit i ärenden som rör hedersrelaterat våld och förtryck mellan den 13 mars 2014 och den 31 mars 2018.

I Gävleborg finns bland annat också Centrum mot våld i nära relationer, Stickans krismottagning för män och Öppenvårdsmottagningen Våld i nära relation. Polisen bedriver ett pilotprojekt gällande Brott i nära relation med syftet att utveckla bemötandet av våldsutsatta och barn samt våldsutövare. Projektet bedrivs tillsammans med socialtjänst och hälso- och sjukvården och utvärderas av Högskolan i Gävle. Gävle kommun deltar i en kommun fri från våld och i kommunen finns också Brottsförebyggarna i Gävle, ett samarbete mellan bland annat socialtjänst, skola och fritidsgårdar. I Gävleborg används metoden Framtidssnack i skolan och i HVB-hem för att prata om och förebygga hedersrelaterat våld och förtryck bland ensamkommande barn och unga. Projektet är ett samarbete mellan Länsstyrelsen i Gävleborg och Söderhamns kommun, och utvärderas av Hälsinglands utbildningsförbund. Det pågår diskussioner om ett länsgemensamt skyddat boende och man har god samverkan med bland andra Rädda Barnen. Slutligen finns det ett flertal andra nätverk och samverkansformer såsom Välfärd Gävleborg, som fokuserar på social välfärd och hälso- och sjukvården, och ett resursteam för hedersrelaterat våld och förtryck.

Länsstyrelsen i Gävleborg ser positivt på möjligheten att komplettera en fysisk mottagning med mobila team och virtuella resurser. För unga personer eller personer som ännu inte vågar möta någon personligen är virtuella resurser ett bra alternativt. Mobila team kan hjälpa till att säkra upp rätten till stöd på mindre orter och i glesbygd. Bland utmaningarna identifierar man oron kring långsiktig finansiering, att arbetet prioriteras på chefsnivå, och att risken att det inte finns en samsyn mellan aktörerna. Man flaggar för att det inte får bli en partipolitisk fråga. Länsstyrelsen Gävleborg anser därför att det finns ett behov av nationell samordning och en nationell stödfunktion. Länsstyrelserna behöver bygga samverkansmodellerna på forskning och undvika stuprörstänk.

Avseende den geografiska placeringen bedöms det vara viktigast att resurscentra ska placeras med jämlikhetsperspektivet i åtanke och fokusera på regioner som behöver utveckla det stöd som erbjuds till utsatta. Länsstyrelsen Gävleborg bedömer att länet är väl rustat, med goda samverkansstrukturer på operativ och strategisk nivå, för att utveckla ett resurscentrum.

Halland

Hallands län har en befolkningssmängd på 325 813 invånare och omfattar 5 427,04 kvadratkilometer. Länet består av sex kommuner. I Hallands län finns inget Barnahus. Enligt statistisk från Länsstyrelsen Östergötlands nationella stödtelefon har 41 samtal från yrkesverksamma i Halland inkommit i ärenden som rör hedersrelaterat våld och förtryck mellan den 13 mars 2014 och den 31 mars 2018.

I Halland har socialtjänst, polis, åklagare, hälso- och sjukvård, länsstyrelsen och kvinnojourerna arbetat fram en regional handbok för det preventiva arbetet mot våld i nära relationer. I två av kommunerna finns familjecentraler¹⁵. Kriscentra för både våldsutsatta och våldsutövare finns i

¹⁵ Enligt Föreningen för Familjecentralers Främjande är familjecentraler "En familjecentral bedriver en verksamhet som är hälsofrämjande, generell, tidigt förebyggande och stödjande samt riktar sig till föräldrar och barn. En familjecentral ska minst innehålla mödrahälsovård barnhälsovård, öppen förskola och socialtjänst med inriktning mot förebyggande arbete." Mer information finns på Föreningens hemsida <http://familjecentraler.se/vad-ar-en-familjecentral/>.

tre kommuner. Länsstyrelsen bedömer att det i länet finns god samverkan mellan kommunerna och Region Halland och att man är väl rustad för att starta upp och driva ett resurscentrum.

Länsstyrelsen i Halland anser att den största utmaningen i att starta upp resurscentra är att lösa den långsiktiga finansieringen för allt från personal till lokaler. För att lösa utmaningen krävs tydliga mandat på nationell nivå med tillhörande långsiktiga resurser och samverkan på många nivåer. Man ser positivt på att använda mobila team som komplement inom exempelvis arbetet med våldsutövare, men även barngrupper i kommuner med få berörda barn. I valet av geografisk placering anser Länsstyrelsen Halland att rätten till jämlik tillgång till stöd innebär att resurscentra bör finnas på många platser och att det är en fördel om man placerar dem utanför de redan resurstäta storstäderna.

Jämtland

Jämtlands län har en befolkningsmängd på 129 873 invånare och omfattar 48 935,42 kvadratkilometer. Länet består av åtta kommuner. I länet finns inget Barnahus. Enligt statistik från Länsstyrelsen Östergötlands nationella stödtelefon har 53 samtal från yrkesverksamma i Jämtland inkommit i ärenden som rör hedersrelaterat våld och förtryck mellan den 13 mars 2014 och den 31 mars 2018.

Sedan 1990-talet har kommunerna i länet en överenskommelse gällande omhändertagandet av våld utsatta kvinnor och barn. Överenskommelsen syftar till att behålla kompetens på området samt ge möjlighet för den som är utsatt att söka hjälp i en annan kommun. I små kommuner där alla känner alla kan de vara skönt att ha möjlighet att få hjälp på annan ort. Under 2000-talet tillkom en ledningsgrupp för myndighetssamverkan på området våld i nära relationer, som syftar till att öka kompetens och samverkan. 2010 startades Centrum mot våld i länet. Ursprungstanken var att centrumet skulle vara en samverkan mellan samtliga kommuner, polis och hälso- och sjukvården. I slutändan kunde inte polis och hälso- och sjukvård delta med anledning av brist på medel. På centrum mot våld bedrivs idag bland annat gruppverksamhet för unga våld utsatta, samt preventionsarbetet inriktat mot unga med aggressionsproblem i samverkan med Jämtlands gymnasieförbund. På en gymnasieskola bedrivs också ett pilotprojekt för att motverka machokultur bland unga.

Bland utmaningar gällande att starta och driva resurscentrum ser Länsstyrelsen i Jämtland att långsiktig tillgång till finansiering måste lösas. Centrum mot våld tog över åtta år att starta upp och det är svårt för kommunerna att bära kostnaderna. Man konstaterar därtill att resurscentra inte får bli aktörernas enda lösning på våld utsatthet.

Länsstyrelsen i Jämtland ser ett behov av mobila team och hänvisar till forskning på våld i nära relation i glesbygd. Enligt länsstyrelsen är våldet både mer utbrett och allvarigare i glesbygden. Samtidigt är det ofta långa utryckningstider för polisen och lång väg till stöd och hjälp. I urvalet av geografiska placering bör olika orter och län väljas ut för att pröva resurscentrum i olika kontexter. Det bör finnas samverkan och strukturer på de utvalda orterna att bygga vidare på och en samverkan mellan resurscentra för nationell kvalitetssäkring av arbetet. Jämtland ser att man har goda förutsättningar för att starta ett resurscentrum.

Jönköping

Jönköpings län har en befolkningsmängd på 358 102 invånare och omfattar 10 436,68 kvadratkilometer. Länet består av 13 kommuner. I länet finns ett Barnahus beläget i Jönköping. I Jönköping finns också välfungerande nätverk och samverkan på flera nivåer, bland annat ett tvär-

professionellt resursteam för hedersrelaterat våld och förtryck som sammankallas av Länsstyrelsen. Det finns därtill nätverk för mäns våld mot kvinnor på både regional och lokal nivå. Alternativ till våld i Jönköping har deltagit i ett projekt gällande stöd- och behandlingssamtal online.

Länsstyrelsen Jönköping ser att virtuella eller mobila team förvisso kan vara en bra tillgång i län där det är långt till närmsta större stad. Det bör däremot vara undantaget för att inte den utsatta ska gå miste om fördelarna med att komma till en fysisk plats där myndigheterna finns samlade. Man ser långsiktighet, finansiering och uppdragets tidsperspektiv som de största utmaningarna och för att lösa ut dessa föreslås bland annat att tillsätta ökade resurser och en projektledare som ligger utanför det ordinarie arbetet. För att hålla ihop arbetet bedömer Länsstyrelsen i Jönköping att det behövs stöd nationellt från exempelvis Jämställdhetsmyndigheten och att man där kan titta på hur processen såg ut kring Barnahus. I det fall att verksamheten ska vara inriktad på hedersrelaterat våld och förtryck föreslås Länsstyrelsen i Östergötland som en lämplig aktör på nationell nivå. Enligt statistik från Länsstyrelsen Östergötlands nationella stödtelefon har 98 samtal från yrkesverksamma i Jönköping inkommit i ärenden som rör hedersrelaterat våld och förtryck mellan den 13 mars 2014 och den 31 mars 2018.

I det geografiska urvalet framhåller Länsstyrelsen Jönköping vikten av att inventera vart det idag redan finns länsövergripande verksamheter, såsom finns i Kalmar, Kronoberg, Västra Götaland och Skåne, och vilka som saknar det. Jönköping har ingen motsvarande verksamhet vilket man anser behövs. Länsstyrelsen Jönköping bedömer att det finns goda förutsättningar i särskilt Jönköping att bygga vidare på samverkan genom exempelvis Alternativ till våld.

Kalmar

Kalmar län har en befolkningsmängd på 243 718 invånare och omfattar 11 164,69 kvadratkilometer. Länet består av 12 kommuner. Enligt statistik från Länsstyrelsen Östergötlands nationella stödtelefon har 60 samtal från yrkesverksamma i Kalmar inkommit i ärenden som rör hedersrelaterat våld och förtryck mellan den 13 mars 2014 och den 31 mars 2018. I länet finns ett Barnahus.

I Kalmar finns ett upparbetat nätverk under samordning av Länsstyrelsen, där bland annat kvinnojourerna ingår. I länet finns ett Barnahus och verksamheten Alternativ till våld, som båda två riktar sig till länets södra del. I Kalmar finns Linnéuniversitetet, vars institution för socialt arbete bedriver forskning om våld och kön inom ramen för forskarnätverket GAVIS i Kalmar och Växjö.

Länsstyrelsen Kalmar anser att det finns ett behov av mobila resursteam eller virtuella resurser kopplade till skolan. De största utmaningarna med att starta resurscentra är uppdragets utformning, resursfördelning och frågan om vem som har mandat i uppdraget. I placeringen av resurscentra bör länsstyrelserna beakta god geografisk spridning och tillgång till kommunikationer. Länsstyrelsen Kalmar anser inte att länet i dagsläget har möjlighet att starta upp ett resurscentrum.

Kronoberg

Kronobergs län har en befolkningsmängd på 197 826 invånare och omfattar 8 424,33 kvadratkilometer. Länet består av 8 kommuner. Enligt statistik från Länsstyrelsen Östergötlands nationella stödtelefon har 56 samtal från yrkesverksamma Kronoberg inkommit i ärenden som rör hedersrelaterat våld och förtryck mellan den 13 mars 2014 och den 31 mars 2018.

I länet finns Familje Frid Kronoberg, där alla länets kommuner samverkar, samt Barnhus Kronoberg. Familje Frid Kronoberg har också en mobil verksamhet för att kunna möta den utsatta närmare dennes hemort. I Växjö finns Linnéuniversitetet som är säte för en av Sveriges tre polisutbildningar och vars institution för socialt arbete bedriver forskning om våld och kön inom ramen för forskarnätverket GAVIS i Kalmar och Växjö. Under 2019 flyttar MUCF till Växjö och i staden finns även S:t Sigfrids sjukhus med lång erfarenhet av psykiatriskt behandlingsarbete.

Länsstyrelsen Kronoberg anser att närhet till universitet och kunskapscentrum är av vikt i det geografiska urvalet, samt att resurscentra är lämpligt placerat för att nå hela den region det ska underhålla. För att nå glesbygdsområdena anser Länsstyrelsen Kronoberg att mobila team och virtuella resurser är behövda. De största utmaningarna i uppstarten av resurscentra bedöms vara att alla aktörer avsätter resurser samt att centrat får tillgång till kompetent personal med respekt för varandras regelverk. Dessa kan tacklas genom att använda upparbetade metoder och nätverk från länsstyrelsernas olika uppdrag för att öka kunskapen.

Länsstyrelsen Kronoberg anser att Kronoberg genom sin upparbetade myndighetssamverkan, sitt läge i sydlänen samt närheten till Linnéuniversitetet är en lämplig plats för ett resurscentrum. Erfarenheterna från S:t Sigfrids sjukhus gör orten lämpad för att specialisera sig på arbetet med förövare, ungdomar och missbruk.

Norrbottnen

Norrbottens län har en befolkningsmängd på 250 969 invånare och omfattar 97 238,87 kvadratkilometer. Länet består av 14 kommuner. I Norrbotten finns inget Barnhus. Enligt statistisk från Länsstyrelsen Östergötlands nationella stödtelefon har 50 samtal från yrkesverksamma i Norrbotten inkommit i ärenden som rör hedersrelaterat våld och förtryck mellan den 13 mars 2014 och den 31 mars 2018.

I länet finns ett regionalt nätverk rörande hedersrelaterat våld och förtryck. Länsstyrelsen samordnad nätverket som består av yrkesverksamma från flera olika myndigheter. I Boden och Luleå samverkar polis, socialtjänst, åklagare och barn- och ungdomspsykiatri i ett barnsamråd för ärenden som rör barn som har utsatts för våld. Det finns också i Norrbotten ett antal samarbeten på strategisk nivå och det pågår just nu ett arbete med att starta upp ett länsgemensamt skyddat boende.

Länsstyrelsen i Norrbotten lyfter att mobila team och virtuella resurser kan vara en viktig del av verksamheten med anledning av de långa avstånden mellan länets kommuner. De största utmaningarna i arbetet med att starta upp resurscentra bedöms vara att få till en verkningsfull samverkan där alla aktörer deltar och arbetet inte är för personkopplat. För att motverka detta föreslår Länsstyrelsen Norrbotten en gemensam regional strategi och handlingsplan som samtliga berörda aktörer bör underteckna. När det gäller den geografiska fördelningen betonas vikten av att det inte får bli för storstadscentrerat och man anser att det finns goda förutsättningar för att starta ett resurscentrum i Norrbotten.

Skåne

Skånes län har en befolkningsmängd på 1 348 607 invånare och omfattar 10 967,83 kvadratkilometer. Länet består av 33 kommuner. I Skåne finns bland Malmö universitetet, där det erbjuds ett antal kurser rörande mäns våld mot kvinnor och bedrivs forskningsprojekt rörande bland

annat dödligt våld i nära relationer.¹⁶ Som diskuterats under avsnittet om exempel på verksamheter i Sverige ligger mottagningen koncept Karin, som är ansluten till det europeiska nätverket FJC, i Malmö. Enligt statistisk från Länsstyrelsen Östergötlands nationella stödtelefon har 139 samtal från yrkesverksamma i Skåne inkommit i ärenden som rör hedersrelaterat våld och förtryck mellan den 13 mars 2014 och den 31 mars 2018.

Malmö är huvudort för polisregion syd medan Lund är huvudort för en av Rättsmedicinalverkets sex avdelningar. I Lund finns också ett Barnahus, som är ett av endast tre Barnahus i Sverige (tillsammans med Linköping och Uppsala) som enligt Rädda Barnens utvärdering från 2013 innehåller alla nödvändiga komponenter ett Barnahus bör innehålla. I Skåne finns det därtill Barnahus med varierande verksamhet i Kristianstad, Helsingborg och Malmö. Det finns förslag om att starta ytterligare ett Barnahus. I länet finns ett flertal verksamheter som möter målgruppen våldsutsatta eller våldsutövare, bland annat ett flertal kriscentrum, ett skyddat boende för personer som utsatts för hedersrelaterat våld och förtryck samt Malmöns resursteam Heder.

Länsstyrelsen Skåne ser ett behov av att kunna möta utsatta på olika sätt, genom mobila team, chatt, telefonstöd och så vidare. Detta blir viktigare ju större avstånden blir samt för att kunna möta behoven hos unga som lever under mycket stark kontroll och har svårt att resa. Gällande de utmaningar som uppdraget kan komma att ställas inför faller Länsstyrelsen i Skånes synpunkter i linje med en majoritet av alla länsstyrelser - risken för att samverkan inte prioriteras eller befästs mellan aktörer och frågan om finansiering på sikt. Länsstyrelsen i Skåne lyfter även att det kan innebära svårigheter om medverkande myndigheter får uppdrag som inte ligger i linje med resurscentra. För att tackla utmaningarna krävs att arbetet är prioriterat på nationell nivå inom respektive myndighet samt att det finns samverkansavtal som tydliggör varje aktörs roll och ansvar.

I valet av geografisk placering av resurscentra bedömer Länsstyrelsen i Skåne att fokus bör läggas på rätten till jämlik tillgång till stöd oavsett vart man bor, vilket innebär ett fokus på orter som idag inte är tillgång till exempelvis kriscentrum. Därtill bör det finnas en fungerande regional samverkan att bygga på. Befolkningsmängd bör också beaktas. Man vill undersöka intresset hos relevanta kommuner och aktörer i Skåne under 2018 och titta på möjligheten att börja bygga upp ett resurscentrum under 2019.

Stockholm

Stockholms län har ett invånarantal på 2 315 612 personer och omfattar 6 524,13 kvadratkilometer. Länet består av 26 kommuner. Stockholm är huvudort för polisregion Stockholm med ansvar över länen Stockholm och Gotland, och en av Rättsmedicinalverkets sex avdelningar är placerade här. Enligt statistisk från Länsstyrelsen Östergötlands nationella stödtelefon har 74 samtal från yrkesverksamma i Stockholms län inkommit i ärenden som rör hedersrelaterat våld och förtryck mellan den 13 mars 2014 och den 31 mars 2018. I länet finns sju Barnahus.

Länet har ett väl upparbetat samarbete genom Operation Kvinnofrid, en samverkan mellan ett tiotal myndigheter som startades 1996 och sammankallas av Länsstyrelsen Stockholm. I Stockholms stad finns Origo Stockholm (läs mer om Origo under avsnittet om verksamheter i Sverige) för unga mellan 13–26 år som utsatts för hedersrelaterat våld och förtryck samt Relationsvårdscentrum för vuxna som utsatts för partnervåld. I Stockholm finns även Alternativ till våld för våldsutsatta och våldsutövare. Verksamheten bygger på norska Alternativ til vold, ATV.

16 Malmö universitet (okänt) Projekt i alfabetisk ordning. Hämtad den 16 maj, 2018, från: <http://forskning.mah.se/projekt>

I Stockholm finns AMEL-mottagningen på Södersjukhuset som arbetar med stöd till kvinnor som utsatts för könsstympning. Där finns därtill just nu en arbetsgrupp som tittar på möjligheten att implementera en modell med mobila team och erbjuda utbildning till läkare för att öka kompetensen i bedömningarna för om könsstympning har skett.

Länsstyrelsen Stockholm lyfter vikten av att det finns exempelvis telefonrådgivning som komplement till den fysiska verksamheten och att verksamheten ska kunna erbjuda anonymitet. Man lyfter därtill behovet av att ta del av Origos erfarenheter i att driva uppdraget med en tydlig projekt- och samverkansmodell i syfte att motverka potentiella svårigheter. Utmaningar inkluderar risker med bristande samsyn och otydlighet i samverkan och styrning, såväl som svårigheter att hitta lokal och finansiering. Det kan därtill uppstå svårigheter med avgränsningen mellan öppet stöd och myndighetsutövning.

Länsstyrelsen Stockholm ser vikten av en geografisk spridning som avgörande i valet av orter för resurscentra och föreslås en modell enligt Origos verksamhet med placering i polisregionernas huvudorter. Behovet är redan täckt i Stockholm avseende hedersrelaterat våld och förtryck men man har inlett ett arbete för att se över möjligheterna att öppna ett resurscentrum för personer som utsatts för människohandel. Stockholm är gärna behjälpliga i att sprida Origo-modellen men har inte möjlighet att öppna ett resurscentrum i Stockholm med start 2018.

Södermanland

Södermanlands län har en befolkningsmängd på 292 090 invånare och omfattar 6 075,07 kvadratkilometer. Länet består av 9 kommuner. I länet finns två Barnahus belägna i Eskilstuna och Nyköping. Enligt statistisk från Länsstyrelsen Östergötlands nationella stödtelefon har 60 samtal från yrkesverksamma i Södermanland inkommit i ärenden som rör hedersrelaterat våld och förtryck mellan den 13 mars 2014 och den 31 mars 2018.

I Södermanland finns bland annat ett landstingsövergripande kompetenscentrum mot våld i nära relationer, där en forensiskt utbildad barnmorska, en kurator och en överläkare i gynekologi arbetar tillsammans. Verksamheten inriktar sig på att stärka samverkan, öka stödet till utsatta och erbjuda kompetensutveckling till andra yrkesverksamma inom området. Kommunerna Eskilstuna och Strängnäs har därtill en väl utvecklad samverkan gällande särskilt barns utsatthet för våld genom bland annat Barnahus. Eskilstuna kommun har visat ett intresse för resurscentra och kommer under hösten att starta ett pilotprojekt enligt Koncept Karin

Operativ samverkan kring målgruppen vuxna våldsutsatta är inte lika väl utvecklad och det saknas möjlighet för vuxna att få "en väg in" på det sätt som barn erbjuds genom Barnahus. Det finns önskemål i länet om att utveckla en motsvarande verksamhet för vuxna framöver.

Länsstyrelsen Södermanland identifierar potentiella utmaningar inom bland annat urval och rollfördelning av huvudmän, långsiktig finansiering, kvalitetssäkring av verksamheten och de geografiska förutsättningarna. Det krävs därför finansieringsstöd och en tydligt definierad roll för såväl länsstyrelserna som en eventuellt ledande huvudman. För Södermanlands län är ett mobilt team att föredra för att säkra tillgång till stöd för de mindre orterna, som historiskt haft svårigheter med detta. Placeringen av de fysiska resurscentra bör styras av vilka platser som har samverkan och vilja att starta upp och driva en sådan verksamhet. Länsstyrelsen Södermanland har idag inte kännedom om det finns fler aktörer i länet som skulle kunna vara intresserad av resurscentra. Länsstyrelsen gör bedömningen att det kan vara svårt att få igång en verksamhet som resurscentra under innevarande år 2018.

Uppsala

Uppsala län har en befolkningsmängd på 370 551 invånare och omfattar 8 189,62 39 kvadratkilometer. Länet består av 8 kommuner. Uppsala är huvudort i polisregion Mitt. Regionens upptagningsområde sträcker sig över länen Gävleborg, Uppsala och Västmanland. I Uppsala ligger ett av Rättsmedicinalverkets sex kontor. I länet finns ett Barnahus i Uppsala. Enligt statistisk från Länsstyrelsen Östergötlands nationella stödtelefon har 31 samtal från yrkesverksamma i Uppsala inkommit i ärenden som rör hedersrelaterat våld och förtryck mellan den 13 mars 2014 och den 31 mars 2018.

I Uppsala ligger Nationellt Centrum för Kvinnofrid (NCK) som ansvarar för Kvinnofridslinjen och driver arbetet med metodutveckling kring mäns våld mot kvinnor nationellt. I Uppsala arbetar även hälso- och sjukvården aktivt med att fråga om och motverka våld mot närstående genom den så kallade Uppsalamodellen¹⁷, framtagna av landstinget i Uppsala tillsammans med Nationellt centrum för kvinnofrid. I Uppsala finns också Tjejs rätt i samhället (TRIS) som arbetar med målgruppen unga kvinnor med funktionsnedsättning som utsätts för hedersrelaterat våld och förtryck. Uppsala socialtjänst driver mottagningen Nexus för våldsutsatta kvinnor och män samt deras anhöriga. Nästan samtliga kommuner i länet har en kvinnojour.

I en uppstart a resurscentra ser Länsstyrelsen Uppsala att de största utmaningarna kan ligga i att säkra långsiktig finansiering samt att lösa ut den geografiska ojämlikheten. För att motverka ojämlikhet föreslår Uppsala virtuella resurscentra. I valet av geografisk placering anser man att geografisk spridning och befolkningsmängd bör vara avgörande, och bedömer att det i Uppsala finns goda förutsättningar att starta upp resurscentra. Detta bland annat mot bakgrunden av närheten till NCK samt Region Uppsalas samverkan kring våldsutsatta kvinnor som pågått sedan 1994 och resulterat i Uppsalamodellen.

Värmland

Värmlands län har en befolkningsmängd på 280 445 invånare och omfattar 17 518,80 kvadratkilometer. Länet består av 16 kommuner. Enligt statistisk från Länsstyrelsen Östergötlands nationella stödtelefon har 89 samtal från yrkesverksamma i Värmland inkommit i ärenden som rör hedersrelaterat våld och förtryck mellan den 13 mars 2014 och den 31 mars 2018.

I länet finns ett Barnahus i Karlstad. Under samordning av Länsstyrelsen Värmland finns i länet myndighetssamverkan Våld i nära relationer tillsammans med ett antal representanter från myndigheter och kommuner. Nätverket har tagit fram en regional handbok för samverkan. I Värmland finns också Brottsofferjouren, som har specialkompetens inom hedersrelaterat våld och förtryck, samt en referensgrupp för ideella verksamheter såsom Brottförebyggande centrum under samordning av Länsstyrelsen. Polisen har genomfört ett pilotprojekt i länen Värmland, Dalarna och Örebro rörande prostitution och människohandel¹⁸.

I kartläggningen *Det här gör vi och det här vill vi: Myndigheternas syn på arbetet mot våld i nära relationer i Värmland 2016* framkom bland annat att brottsofferjourerna ansåg att det överlag i länet saknas "... både kunskaper, beredskap och insatser för de som är utsatta för hedersrelaterat våld och förtryck."¹⁹ Liknande tendenser har meddelats från polis och åklagare²⁰.

¹⁷ Uppsala Universitet, Nationellt centrum för kvinnofrid (2017) Rapport 2017:1 Uppsalamodellen- att möta våldsutsatta kvinnor inom hälso- och sjukvården.

¹⁸ Länsstyrelsen Värmland (2017) Rapport 2017:6 Det här gör vi och det här vill vi: Myndigheternas syn på arbetet mot våld i nära relationer i Värmland 2016, s. 6

¹⁹ Länsstyrelsen Värmland (2017) Rapport 2017:6 Det här gör vi och det här vill vi: Myndigheternas syn på arbetet mot våld i nära relationer i Värmland 2016, s. 4

²⁰ Länsstyrelsen Värmland (2017) Rapport 2017:6 Det här gör vi och det här vill vi: Myndigheternas syn på arbetet mot våld i nära relationer i Värmland 2016, s. 7

Som största utmaning ser man finansieringen samt att få med Värmlands 16 kommuner i samarbetet. För att tackla detta anser man att resurscentra bör byggas på befintliga strukturer samt från nationellt håll framhålla vikten av att det finns resurscentra. Länsstyrelsen i Värmland anser att uppdelning enligt polisregionerna vore lämpligt och trycker på vikten av att alla län får tillgång till resurscentra. Länsstyrelsen Värmland är intresserade av att utveckla ett resurscentrum.

Västerbotten

Västerbottens län har en befolkningsmängd på 268 887 invånare och omfattar 54 664,60 kvadratkilometer. Länet består av 15 kommuner och Sveriges till ytan näst största län. Umeå är huvudort i polisregion Nord. Regionens upptagningsområde sträcker sig över länen Jämtland, Norrbotten, Västerbotten och Västernorrland. I Umeå finns en av Rättsmedicinalverkets sex avdelningar för rättsmedicin Region Nord är den geografiskt största regionen och innehåller minst antal resurscentrumsliknande verksamheter. Den stora regionen har två Barnahus belägna i Sundsvall och Umeå.

I Västerbotten finns ett Barnahus kopplat till Centrum mot våld i Umeå, där det också finns en kvinnofridsmottagning och en mansmottagning. I samtal med en representant för Barnahus i Umeå framkom att de inte har kunnat få med andra kommuner än Umeå kommun i Barnahus. Kranskommunerna betalar istället en engångssumma för att få upp enskilda ärenden till samråd och resa in med barnet till Barnahus. Förra året utreddes 67 barn vid Barnahus, varav elva barn kom från andra kommuner än Umeå. Enligt statistik från Länsstyrelsen Östergötlands nationella stödtelefon har 31 samtal från yrkesverksamma i Västerbotten inkommit i ärenden som rör hedersrelaterat våld och förtryck mellan den 13 mars 2014 och den 31 mars 2018. I länet finns Umeå universitet, där det bland annat pågår forskningsprojekt kring samiska kvinnors utsatthet för våld i nära relationer.

Mot bakgrund av länets storlek ser Länsstyrelsen Västerbotten att mobila team är viktiga komplement till fysiska mottagningar. Virtuella resurser kan användas primärt till kompetensutveckling av yrkesverksamma, men också för att erbjuda samtalsstöd till vissa utsatta. Västerbottens läns landsting arbetar idag med digitala lösningar för de som reser långt och i Storuman finns Glesbygdsmedicinskt centrum. Länets stora yta är också en av de största utmaningarna tillsammans med frågan om långsiktig finansiering och den uppdragets korta genomförandetid. Länsstyrelsen i Västerbotten anser att det behövs ett tydligt formulerat uppdrag, stöd för att samordna centrala myndigheter samt en förutsägbarhet och långsiktighet i finansieringen av resurscentra.

Vid beslut om den geografiska placeringen av resurscentra anser Länsstyrelsen Västerbotten att ett områdes behov av utvecklat stöd bör ligga till grund för beslutet för att alla ska få tillgång till vård och stöd. Befolkningstäta områden bedöms oftare redan ha bättre möjligheter att erbjuda hjälp. Därtill menar Länsstyrelsen i Västerbotten att det skulle vara bra med ett samarbete med forskning och universitet på området mäns våld mot kvinnor. Man anser att det i Västerbotten finns behov av och förutsättningar för ett resurscentrum.

Västernorrland

Västernorrlands län har en befolkningsmängd på 245 904 invånare och omfattar 21 548,74 kvadratkilometer. Länet består av 7 kommuner. Enligt statistik från Länsstyrelsen Östergötlands nationella stödtelefon har 80 samtal från yrkesverksamma i Västernorrland inkommit i

ärenden som rör hedersrelaterat våld och förtryck mellan den 13 mars 2014 och den 31 mars 2018. I länet finns ett Barnahus i Sundsvall.

Länsstyrelsen i Västernorrland bedömer att det finns ett gott samarbete i länet gällande mäns våld mot kvinnor med såväl operativa nätverk som myndighetsgemensamma samverkansstrukturer. Representationen i nätverken kommer från, Polisen, Åklagarmyndigheten, samtliga kommuner, Migrationsverket, Kriminalvården samt Regionen. I länet finns bland annat ett stödcentrum i Sundsvall och ett resurscentrum mot våld i Örnsköldsvik. I Sundsvall finns också länets enda Barnahus, som har samtliga länets kommuner i sitt upptagningsområde.

Länsstyrelsen i Västernorrland ser positivt på möjligheten till mobila resurs- och kompetens-team med hänvisning till länets storlek. De största utmaningarna tror Länsstyrelsen Västernorrland kommer bestå av svårigheter att få samtliga aktörer att samverka på såväl operativ som ledningsnivå via fungerande avtal. Länsstyrelserna skulle behöva ett tydligare samordningsuppdrag och ekonomiska förutsättningar för att kunna möta utmaningarna. I valet av geografisk placering bör orter med goda kommunikationsmöjligheter beaktas. Länsstyrelsen Västernorrland ser att det i länet finns goda möjligheter att utveckla ett resurscentrum, exempelvis genom att lägga en vuxenverksamhet till länets Barnahus. Under hösten 2018 kommer därtill en samordnartjänst tillsättas genom ett samarbete mellan Länsstyrelsen och Kommunförbundet, vars uppgift blir att titta på förutsättningarna för arbetet med beaktande av Västernorrlands regionala förutsättningar.

Västmanland

Västmanlands län har en befolkningssmängd på 271 628 invånare och omfattar 5 117,69 kvadratkilometer. Länet består av 10 kommuner. I länet finns Barnahus i Västerås som tar emot barn från länets samtliga kommuner. I länet finns också välutvecklade samarbeten i form av Centrum mot våld för våldsutsatta kvinnor och våldsutövande män, regionskoordinator mot människohandel och en länsgemensam socialjour. Det bedrivs också lokala samarbeten och verksamhet genom civilsamhällesaktörer i regionen. Länsstyrelsen leder sedan flera år tillbaka ett projekt för att arbeta med våldsutsatthet och djuromhändertaganden, där djurskyddshandläggare vid Länsstyrelsen utbildas i att upptäcka våldsutsatthet i hem där djur utsätts för våld.

Länsstyrelsen har startat ett jämställdhetsråd för arbetet med de jämställdhetspolitiska målen. Rådet leds av landshövdingen och består av chefer från civilsamhälle, myndigheter näringslivet och fackförbunden. Under styrgruppen finns ett regionalt och fem lokala nätverk. Utöver detta finns också ett kvinnofridsnätverk för äldre och funktionsnedsatta, ett resursteam för heder och ett antal andra samverkansgrupper i länet. Utöver projektet *Djur och våld* har man i Västmanland bland annat också tagit fram ett metodstöd för personer som riskerar att föras ut ur landet mot sin vilja samt insatsveckor mot sexköp.

Enligt statistik från Länsstyrelsen Östergötlands nationella stödtelefon har 50 samtal från yrkesverksamma i Västmanland inkommit i ärenden som rör hedersrelaterat våld och förtryck mellan den 13 mars 2014 och den 31 mars 2018.

Länsstyrelsen Västmanland bedömer att det finns goda förutsättningar för att starta upp och driva ett resurscentrum, både avseende kommunikationsmöjligheter till andra orter i och utanför länet samt engagemang från relevanta samarbetspartners. Man lyfter att fyra av de sju mål i Sverige som berört hedersrelaterad brottslighet har initierats i Västmanland. Fungerande samverkan och engagemang samt goda transportmöjligheter anses vara viktigast i valet av orter för resurscentra. Länsstyrelsen Västmanland anser att det krävs finansiellt stöd under uppdraget med anledning av att ekonomiska svårigheter kan utgöra en svårighet. Det kan också bli svårt att hitta passande lokaler för verksamheten.

Västra Götaland

Västra Götalands län har en befolkningsmängd på 1 694 723 invånare och omfattar 23 799,85 kvadratkilometer. Länet består av 49 kommuner. I Västra Götaland finns Barnahus i Borås, Göteborg, Skövde, Trollhättan. I Göteborg finns både Jämställdhetsmyndigheten och Göteborgs universitet. Göteborgs universitet erbjuder flera kurser kopplade till mäns våld mot kvinnor och har två forskare som forskar på mäns våld mot kvinnor. Forskningen är ett av fallen kopplad till Västra Götalandsregionens kompetenscentrum om våld i nära relation (VVK). VVK arbetar med forskning och kompetensförsörjning om våld i nära relationer till hälso- och sjukvården i regionen. VVK driver därtill tillsammans med Göteborgs stad plattformen valdinärarelationer.se, *"en västsvensk portal om våld i nära relationer- för yrkesverksamma och utsatta."* Göteborg är därtill huvudort för en av Rättsmedicinalverkets sex avdelningar samt polisregion väst.

I Västra Götaland finns också två utvägsverksamheter, Utväg Skaraborg och Utväg Älvsborg. Det finns därutöver ett antal kriscentrum. Enligt statistisk från Länsstyrelsen Östergötlands nationella stödtelefon har 254 samtal från Västra Götaland inkommit i ärenden som rör hedersrelaterat våld och förtryck mellan den 13 mars 2014 och den 31 mars 2018.

Länsstyrelsen i Västra Götaland ser att det kan finnas fördelar med att ha virtuella resurser o de har kunnig personal kopplade till sig. Gällande mobila team finns det i Göteborgs stad en modell där socialjouren åker ut tillsammans med polisen när det gäller unga kriminella, som skulle kunna vara en relevant modell för resurscentra. Mot bakgrund av behovet av fungerande kommunsamverkan och hur detta relaterar till det kommunala självstyret bedömer Länsstyrelsen i Västra Götaland att det finns behov av ett tydligt uppdrag som både Länsstyrelserna och de andra aktörerna känner till. En annan utmaning blir också att lösa ut den långsiktiga finansieringen eftersom det på sikt kommer att vara kommunerna själva tillsammans med andra samverkansparter som bör stå för kostnader och drift.

Länsstyrelsen i Västra Götaland pekar på fungerande och upparbetad samverkan som av största vikt för att kunna etablera ett resurscentrum. Mot bakgrund av att man i Fyrbodalen har en fungerande samverkan mellan flera kommuner i ett gemensamt Barnahus och en gemensam socialjour ser man att detta skulle kunna vara en lämplig plats för ett resurscentrum.

Örebro

Örebro län har en befolkningsmängd på 299 583 invånare och omfattar 8 504,39 kvadratkilometer. Länet består av 12 kommuner. Örebro är huvudort för polisregion Bergslagen. Regionens upptagningsområde sträcker sig över länen Dalarna, Värmland och Örebro. I länet finns ett Barnahus i Örebro. På länsnivå finns Resursgruppen för hedersrelaterat våld och förtryck, Samverkansgrupp för att motverka prostitution och människohandel samt Länsgruppen. Enligt statistisk från Länsstyrelsen Östergötlands nationella stödtelefon har 26 samtal från yrkesverksamma i Örebro inkommit i ärenden som rör hedersrelaterat våld och förtryck mellan den 13 mars 2014 och den 31 mars 2018.

Örebro universitet tillsammans med Länsstyrelsen Örebro har tidigare arbetat med Örebro universitet i projektet FATIMA, en studie gällande civilsamhällesaktörers arbete mot hedersrelaterat våld och förtryck. Vid Örebro universitet finns också den så kallad Vårdshubben, som enligt Örebro universitet är *"... en post- och multidisciplinär forsknings-, utbildnings-, och samverkansplattform för kritiska studier av våld och samhälle."*²¹

²¹ Örebro Universitet (2017-12-16) Vårdshubben: en plattform för samverkan, utbildning och kritiska studier av våld och samhälle. Hämtad den 23 april, 2018 från <https://www.oru.se/forskning/forskningsprojekt/fp/7rdb=p1666>.

Länsstyrelsen Örebro anser att det kan finnas mobila komplement till resurscentra, men de fysiska mottagningarna måste vara robusta. Man ser förutsättningar och en vilja att öppna ett resurscentrum i Örebro.

Östergötland

Östergötlands län har en befolkningsmängd på 458 150 invånare och omfattar 10 559,43 kvadratkilometer. Länet består av 13 kommuner. Enligt statistik från Länsstyrelsen Östergötlands nationella stödtelefon har 157 samtal från yrkesverksamma i Östergötland inkommit i ärenden som rör hedersrelaterat våld och förtryck mellan den 13 mars 2014 och den 31 mars 2018. Linköping är huvudort för polisregion Öst, där också ett av Rättsmedicinalverkets sex kontor samt avdelningen för rättsgenetisk och rättskemi. I länet finns det två Barnahus belägna i Linköping och Norrköping. Barnahus i Linköping är ett av de ursprungliga sex Barnahusen och också det Barnahus som fick högst betyg i Rädda Barnens utvärdering 2013.

I Linköping finns Linköpings universitet, som sedan juni 2015 har i uppdrag av regeringen att samla och sprida kunskap om våld och övergrepp mot barn genom det nationella kunskapscentrumet Barnafrid²². Linköpings universitet fick den 11 januari 2018 i uppdrag att utvärdera Barnahusverksamheten²³. Uppdraget ska slutrapporteras den 31 mars 2019.

I Linköping ligger också sätet för Länsstyrelsen Östergötland, som har nationella uppdrag att motverka hedersrelaterat våld och förtryck inklusive dess uttrycksformer könsstympning och tvångsäktenskap. Länsstyrelsen samordnar därtill det nationella kommunnätverket Kompotten, som arbetar för långsiktiga och fungerande skyddsplaceringar av våldsutsatta på annan ort. I Östergötland arbetar man även framgångsrikt med den så kallade Östgötamodellen för myndighetssamverkan och har tagit fram en länsrutin som bland annat omfattar ett vårdprocessprogram för stöd till flickor och kvinnor som utsatts för könsstympning. I länet finns ett flertal nätverk och resursgrupper som arbetar med våld i nära relationer och hedersrelaterat våld och förtryck, däribland Länsguppen Kvinnofrid. Ett Jämställdhetsråd initierat av Länsstyrelsen ligger i startgroparna. I länet har också materialet Mognad och livsutrymme utformats. Materialet används för att förebygga hedersrelaterat våld och förtryck i grundskolan.

Länsstyrelsen Östergötland anser att de största utmaningarna ligger ibland annat val av huvudmannaskap, styrning och verksamhetens innehåll, såväl som finansiering. Man lyfter även att resurscentra inte får bli en väg ut för kommuner som annars inte lever upp till sitt ansvar att ge stöd, skydd och vård till personer som utsatts för våld av närstående. För att möta utmaningarna krävs resurser, finansiering, en nationell samordnare och god samverkan med relevanta myndigheter på nationell nivå. Länsstyrelsen Östergötland bedömer att det finns goda förutsättningar för ett resurscentrum i länet. Man föreslår bland annat att en kontaktpersonsverksamhet, digitala chattforum, en regional jourtelefon, mobila team och centrala skyddade boenden knyts till verksamheten.

För mer information om Vårdshubben hänvisas till Kjerstin Andersson Bruck & Sofia Strid (2016) *Kritiska perspektiv på våld: kartläggning av våldsforskning vid Örebro universitet*, publicerad av Örebro universitet.

²² Regeringsbeslut S2012/00275/FST Uppdrag till Linköpings universitet att samla och sprida kunskap om våld och andra övergrepp mot barn

²³ Regeringsbeslut S2018/00212/FST Uppdrag angående utvärdering av Barnahus

Länsstyrelsernas nationella uppdrag

Länsstyrelsen Stockholms nationella uppdrag rörande prostitution och människohandel

Länsstyrelsen Stockholm har sedan 2009 haft flera uppdrag kring arbetet mot prostitution och människohandel för sexuella ändamål. I januari 2009 inrättade man ett nationellt metodstöds-team mot prostitution och människohandel, NMT. Länsstyrelsen hade det nationella samordningsansvaret för arbetet mot prostitution och människohandel för sexuella ändamål fram till den 1 januari 2018 och har således lång erfarenhet av arbetet med området, som också är en del i arbetet mot mäns våld mot kvinnor. I och med inrättandet av Jämställdhetsmyndigheten flyttades uppdraget då över från Länsstyrelsen till den nya myndigheten.

Länsstyrelsen Östergötlands nationella kompetenscentrum mot hedersrelaterat våld och förtryck

Länsstyrelsen Östergötland har sedan 2005 haft nationella regeringsuppdrag med syfte att förebygga och motverka hedersrelaterat våld och förtryck, inklusive uttrycksformerna barn- och tvångsäktenskap och könsstympning. Uppdragen har bland annat handlat om att:

- utveckla och sprida information till yrkesverksamma, ideellt verksamma, barn och unga samt vårdnadshavare
- öka kunskapen och kompetensen hos bland annat yrkesverksamma
- ge råd och vägledning i ärenden som rör hedersrelaterat våld och förtryck
- utlysa och fördela projektmedel

Inom ramen för uppdragen har Länsstyrelsen Östergötlands tagit fram webbplatsen www.hedersfortryck.se, med information till såväl utsatta barn, unga och vuxna som yrkesverksamma. Man har också utvecklat ett flertal metod- och kunskapsstöd och tagit fram informationsmaterial till utsatta och yrkesverksamma i form av bland annat skriftligt material, planscher och filmer. Länsstyrelsen Östergötland har under uppdragsåren genomfört ett stort antal kompetenshöjande insatser till yrkesverksamma och samordnat och utvecklat länsstyrelsernas arbete mot hedersrelaterat våld och förtryck.

År 2013 fick Länsstyrelsen Östergötland även i uppdrag att driva ett nationellt kompetensteam med tillhörande nationell stödtelefonen för yrkesverksamma. Det nationella kompetensteamet består av ett antal personer med olika yrkesbakgrund (såsom poliser, socionomer och forskare) med erfarenhet och spetskompetens om våld i en hederskontext. Den nationella stödtelefonen startades upp i början av år 2014 och bemannas av ett antal medarbetare ur det nationella kompetensteamet. Mellan den 13 mars 2014 och den 31 mars 2018 har det nationella kompetensteamet stöttat yrkesverksamma i 1776 ärenden.

Länsstyrelsen Östergötland fick den 18 december 2017 ett nytt nationellt uppdrag att motverka hedersrelaterat våld och förtryck²⁴ uppdelat på sju deluppdrag. Uppdragen redogörs för närmare under kapitel 5.4 *Nationell samordning*.

²⁴ Regeringsbeslut S2017/07421/JÄM (delvis) *Nationellt uppdrag att motverka hedersrelaterat våld och förtryck*

4.2 Verksamheter i Europa

Nedan följer ett antal exempel på hur andra länder i Europa har utformat myndighetsgemensamma mottagningar för personer som utsatts för olika former av mäns våld mot kvinnor. Förstudien ger endast en mycket kort överblick över ett fåtal länders arbete. Urvalet av vilka aspekter av landets eller verksamhetens arbete eller lagstiftning har baserats på vad som kan vara goda förslag för resurscentrum, alternativt för att visa på faktorer som ger landet andra förutsättningar än Sverige. Endast en mycket begränsad bild av arbetet kan ges. Fördjupade studier av de europeiska modeller för stöd och skydd som bedöms vara relevanta bör ske i inom ramen för uppdragets uppstartsfas.

European Family Justice Center Alliance

European Family Justice Center Alliance (EFJCA) är en nätverksorganisation med säte i Nederländerna som samlar olika så kallade Family Justice Centers (hädanefter familjecentra) runt om i Europa. Familjecentra är myndighetsgemensamma, multidisciplinära mottagningar dit vuxna och barn som utsatts för våld kan söka sig för att få en väg in till stöd och hjälp. Familjecentra arbetar dels operativt med multidisciplinärt stöd till utsatta, dels kompetens- och metodutvecklande genom deltagande i det europeiska nätverket. Målet är att alla behov den utsatta har ska mötas av verksamheten. Familjecentra bygger på en modell framtagen av den amerikanska organisationen Alliance for HOPE International, som driver familjecentra på olika platser runt om i USA²⁵.

Koncept Karin i Malmö, som redogörs för under det avsnitt som behandlar verksamheter i Sverige, är medlem i EFJCA. Det finns inga verksamheter i Norge, Danmark eller Finland som är medlemmar i organisationen. På Island finns FJC Reykjavik²⁶. Nedan redogörs för två europeiska länder som på olika sätt arbetar med familjecentra tillsammans med EFJCA.

Belgien: Familjecentret i Antwerpen

Familjecentret i Antwerpen är Belgiens första familjecenter. Modellen har sedermera implementerats i tre nya familjecenter i landet, med ytterligare tre på gång. Efter framgångarna med det första centret har den belgiska regeringen gått in och stöttat framtagandet av nya center efter att under tre års tid ha utvärderat och följt utvecklingen av centret i Antwerpen. Modellen har därtill spridits till Island, där man öppnat familjecentret Bjarkarhlíð (mer om detta i avsnittet nedan). Belgien är drivande i nätverket EFJCA²⁷ och familjecentret i Antwerpen har precis släppt boken *One safe place for hope and empowerment* som ger vägledning i hur man öppnar och driver ett familjecenter.

Familjecentret i Antwerpen startades tillsammans med den nuvarande ledningen i samarbete med Antwerpens stad. I täta workshops med relevanta aktörer arbetade man fram ett koncept och hyrde in sig i ett rum i en av verksamheterna. Initialt hade man endast 30 000 euro till förfogande, vilket räckte till ett rum där de första 15 deltagarna kunde arbeta tillsammans. Centret har sedan dess vuxit till att i en egen byggnad husera över 50 personer från polisen, åklagarkammaren, probationskontoret, kvinnofridsverksamheter, brottsofferstöd, barn- och ungdomsstöd, stadsförvaltningen, staten, fängelsesektorn, hälso- och sjukvården, psykiatri och i stort sett alla verksamheter som på ett eller annat sätt har kontakt med antingen den utsatta eller förövaren. Centret erbjuder dels stöd direkt till personer som uppsöker eller remitteras till centret, och dels

²⁵ European Family Justice Center Alliance (okänt) *Our Alliance*. Hämtad den 25 april, 2018 från: <https://www.efjca.eu/the-alliance/our-alliance>.

²⁶ European Family Justice Center Alliance (okänt) *European FJCs*. Hämtad den 25 april 2018 från: <https://www.efjca.eu/centers/european-fjc-s>

²⁷ Amazone (2017-12-01) *International Conference: How to start a Family Justice Centre?* Hämtad den 25 april, 2018 från: <http://gender.brussels/spip.php?evenement30&lang=fr>

lokalt till yrkesverksamma på andra orter. Centrets upptagningsområde sträcker sig i dag över Antwerpen och 60 andra orter, med en total befolkning om 900 000 invånare.

Familjecentret i Antwerpen tar emot utsatta i alla åldrar och av alla bakgrunder. Man har bland annat ett högriskteam samt ett team som kan erbjuda stöd till arabisktalande klienter, och har stödverksamhet för personer som utsatts för hedersrelaterat våld och förtryck inklusive könsstympning. Risk- och säkerhetsbedömningar är kärnan i allt stöd som erbjuds. I det fall att det rör sig om familjer där det förekommit våld men där man vill fortsätta att leva tillsammans, erbjuder man också stöd till våldsutövare. I fall där den utsatta inte vet om hon eller han vill eller kan lämna den person som utövar våldet, fokuserar centret på att lösa alla andra behov den utsatta kan ha, så att han eller hon kan fokusera på uppbrottsprocessen. Verksamheten strävar efter att möta alla behov de utsatta har, inklusive att lösa bostadssituationen, ekonomiskt bistånd och psykologiskt stöd. Man arbetar långsiktigt med den utsatta och stödet sträcker sig från cirka 22 månader upp till fyra år. Sex månader efter att stödinsatserna avslutats tar centret kontakt med personen för att följa upp dennes mående och livssituation.

Precis som i Sverige råder det sekretess mellan belgiska myndigheter i individärenden. Familjecentret har löst detta dels genom att alla våldsutsatta och våldsutövare får frågan om de vill lämna medgivande till informationsutbyte mellan myndigheterna på plats. Centret har även bedrivit påverkansarbete mot den belgiska regeringen och fått till stånd ett särskilt avtal som tillåter samverkan utan sekretess inom centret. De anställda får dock inte lov att bryta sekretessen vid kontakt med sina respektive myndigheter, utan endast i samtal med andra professionella som arbetar med ärendet vid centret. Man har därefter bedrivit påverkansarbete för ny lagstiftning om informationsutbyte i högriskärenden, vilket ser lovande ut.

Kontakten med regeringen har varit god och centret har kunnat påverka beslut rörande våld i nära relation. I samtal lyfter en representant bland annat att den belgiska regeringen för ett par år sedan beslutade att alla dömda brottslingar med straff under två års fängelse istället skulle placeras i husarrest med fotboja för att lätta på trycket i landets fängelser. Genom dialog med regeringen fick Familjecentret infört ett tillägg till beslutet i efterhand, för att undanta personer som var dömda för våld i nära relation med beaktande av målgruppens möjlighet att återgå till sin brottslighet under husarresten.

Danmark: lagstadgat ansvar att nyttja av Barnahus och koordinerad rådgivning

Förstudien väljer att lyfta två aspekter av det danska arbetet med våldsutsatta kvinnor och barn, som kan vara viktiga att arbeta för men som också utgör andra förutsättningar för arbetet än i Sverige.

Danmark är indelat i fem regioner med ett Barnahus vardera. Målgruppen för Barnahus är barn mellan 0 och 17 år som utsätts för våld av närstående eller sexuella övergrepp. Barnahusmodellen i stort liknar de svenska Barnahusen, med skillnaden att den danska regeringen har lagstiftat kring upprättande och användande av Barnahus. Kommunerna får enligt lag inte lov att ställa sig utanför Barnahussamarbetet²⁸ och är därtill bundna enligt lag att nyttja Barnahus i barnärenden²⁹.

²⁸ Socialstyrelsen (2017-06-28) *Organisering*. Hämtat den 8 juni, 2018, från: <https://socialstyrelsen.dk/born/overgreb/bornehuse/om-bornehusene>

²⁹ Socialstyrelsen (2017-06-28) *Lovgivning*. Hämtat den 8 juni, 2018, från: <https://socialstyrelsen.dk/born/overgreb/bornehuse/om-bornehusene>

Vuxna kvinnor som uppsöker kriscentrum för kvinnor har en lagstadgad rätt att få ta del av så kallad koordinerad rådgivning³⁰. Syftet är att kvinnan ska få tillgång till helhetsorienterad, stötande och koordinerad rådgivning. Detta innebär att kvinnan får information och råd i frågor rörande:

- Ekonomi
- Boende
- Dagens
- Skola
- Hälso- och sjukvård
- Arbetsmarknaden

Kvinnan ska erbjudas rådgivning senast ett halvår, eller i särskilda fall senast ett år, efter att hon flyttat ut från kriscentrum.

Island: familjecentret Bjarkarhlíð

Familjecentret Bjarkarhlíð i Reykjavík slog upp portarna den 1 februari 2017. Centret kom till som ett led i ett pilotprojekt som drivits i en mindre region på Island sedan 2012, som syftat till att ge bättre och snabbare stöd till personer som utsatts för våld. Under pilotprojektet fann polisen att personer som utsatts för våld var mer benägna att anmäla om de fick hjälp i nära anslutning till att ha utsatts för våld. Som en följd av resultaten i projektet öppnade isländska myndigheter Bjarkarhlíð och inledde ett nytt förfarande när det kommer in samtal om pågående våld till polisen. Istället för att polisen själva åker ut för att undersöka efter ett samtal, tar man numera med sig socialsekreterare, representanter för barnskyddet, läkare och jurister som direkt kan stötta och vägleda den som utsatts för våld. Den våldsutsatta kan därefter erbjudas stöd och hjälp vid familjecentret och de olika aktörerna håller täta uppföljningar tillsammans med individen efter händelsen³¹. Projektet drivs nu över hela Island och åtföljs av implementeringen av den så kallade ”österrikiska modellen” där myndigheter ges rätt att förflytta våldsutövaren från hemmet- istället för den eller de personer som utsatts för våld- och belägga denne med besöksförbud vid misstanke om våld i nära relation³².

Bjarkarhlíð drivs genom ett samarbete mellan Reykjavíks stad, Reykjavíkspolisen, Stígamót (utbildnings- och rådgivningscentrum för överlevare av sexuellt våld), Drekaflóð (utbildnings- och servicecenter för överlevare av alla typer av våld och deras anhöriga), det skyddade boendet för kvinnor, verksamheten för rådgivning för kvinnor, socialdepartementet, justitiedepartementet och det isländska centret för mänskliga rättigheter³³.

Alla tjänster vid Bjarkarhlíð är gratis och består av följande delkomponenter:

- Koordinerad service till överlevare baserat på personens egna behov
- Information från polisen om den juridiska processen
- Stöd och hjälp från polisen genom riskbedömningar för att säkerställa att överlevaren/överlevarna är trygga och säkra
- Information om vad våld är samt våldets konsekvenser

³⁰ Socialstyrelsen (2016-07-12) *Koordinerad rådgivning*. Hämtad den 8 juni, 2018, från: <https://socialstyrelsen.dk/voksne/vold-i-naere-relationer/samarbejde-pa-tvaers/koordinerede-familieradgivning>

³¹ Apolitical (2017-09-22) *Domestic violence victims need help, fast- in Iceland, they're now getting it*. Hämtad den 26 april, 2018, från: https://apolitical.co/solution_article/domestic-violence-iceland-police-keeping-window-open/

³² Apolitical (2017-09-22) *Domestic violence victims need help, fast- in Iceland, they're now getting it*. Hämtad den 26 april, 2018, från: https://apolitical.co/solution_article/domestic-violence-iceland-police-keeping-window-open/

³³ Bjarkarhlíð (ökänt) *Bjarkarhlíð-Family Justice center for survivors of violence*. Hämtad den 26 april, 2018, från: https://reykjavik.is/sites/default/files/baelkingur_bjarkarhlid_litill_ensku.pdf.

- Stöd från psykologer till barn som bevittnat våld via Reykjavíks barnskydd (Child protection services)³⁴

Tillsammans med implementering av den så kallade österrikiska modellen och informationskampanjer om våld i nära relationer har isländska myndigheter i uppföljningar sett att arbetet med Bjarkarhlíð gett resultat. De utsatta själva uppskattar att ha en varm och trygg plats att gå till, och polisen har sett en avsevärd ökning i antalet anmälda brott³⁵.

Värt att notera är också att Europas första Barnahus i Reykjavík är inspirationskällan till det regeringsuppdrag som lagt grunden för de svenska Barnahusen³⁶. Island har således långtgående erfarenhet av att arbeta med modellen resurscentrum och Sverige har tidigare framgångsrikt kunnat applicera den isländska modellen i en svensk kontext.

Norge: RVTS och kompetensteam

Regionalt resurscenter om vold, traumatisk stress og selvmordsforebygning (RVTS) i Norge är ett annat exempel på regionala resurscentra som stöttar, utbildar och informerar yrkesverksamma. RVTS finns på fem olika platser i Norge och täcker in hela landet³⁷. RVTS bistår med spetskompetens i frågor som rör våld i nära relation, påtvingad migration och flyktinghälsa, relationstrauma och traumatisk stress, samt förebyggande av självskadebeteende och självmord.

RVTS Øst driver också plattformen <https://rettentil.no/>, en informationsportal för yrkesverksamma som arbetar med och möter barn och unga som utsätts för eller riskerar att utsättas för hedersrelaterat våld och förtryck, tvångsäktenskap och könsstympning. Hemsidan rettentil.no har sin grund i den norska regeringens handlingsplan *”Retten til å bestemme over eget liv. Handlingsplan mot negativ sosial kontroll, tvangs-eketskap og kjønnslemlestelse.”*³⁸

Norge har redan tidigare ett flertal rutiner mot våld kopplat till en hederskontext, bland annat *”Rutiner i skolens arbeid mot tvangsekteskap og alvorlige begrensninger av unges frihet”* från 2016 och *”Tvangsekteskap og æresrelatert vold- en veileder til barnevernetjenesten”* från 2012³⁹. I Norge finns därtill ett kompetensteam för tvångsäktenskap och könsstympning som bistår yrkesverksamma, frivilligorganisationer och utsatta över 18 år. Det finns därför mycket information, inspiration och stöd att hämta från ett erfarenhetsutbyte med norska verksamheter.

4.3 Exempel på verksamheter i Sverige

I urvalet av verksamheter i Sverige har förstudien fokuserat på verksamheter som har en fysisk samlokalisering av olika aktörer. Det finns ett antal andra stödfunktioner, såsom Nationellt Centrum för Kvinnofrids kvinnofridslinje, Länsstyrelsen Östergötlands nationella stödtelefon och Rädda Barnens chatt *Kärleken är fri*, som inte redogörs för här. Dessa verksamheter kan dock beaktas och kontaktas i nästa del av arbetet, för att titta exempel på stöd via telefon eller chatt.

34 Bjarkarhlíð (ökänt) Bjarkarhlíð-Family Justice center for survivors of violence. Hämtad den 26 april, 2018, från: https://reykjavik.is/sites/default/files/baelkingur_bjarkarhlid_litill_ensku.pdf.

35 Apolitical (2017-09-22) *Domestic violence victims need help, fast- in Iceland, they're now getting it*. Hämtad den 26 april, 2018, från: https://apolitical.co/solution_article/domestic-violence-iceland-police-keeping-window-open/

36 Rikspolisstyrelsen et al (2008) *Barnahus- försöksverksamhet med samverkan under gemensamt tak vid misstanke om brott mot barn*

37 RVTS (2018) *Om RVTS*. Hämtad den 8 juni, 2018, från: <http://rvts.no/om-rvts/>

38 RVTS Øst (ökänt) *Om nettstedet*. Hämtad den 8 juni, 2018, från: <https://rettentil.no/om-nettstedet>

39 RVTS Øst (ökänt) *Om nettstedet*. Hämtad den 8 juni, 2018, från: <https://rettentil.no/om-nettstedet>

Verksamheter utan myndighetsutövning

Origo Stockholm

Origo Stockholm (nedan Origo) springer ur ett förslag från Operation Kvinnofrid, en samverkan mellan ett tiotal myndigheter i Stockholms län. Samarbetet har pågått sedan 1996 och initierades av Stockholms stad, Länsstyrelsen i Stockholm samt Polismyndigheten i Stockholms län. Idag ingår även Storstockholm, Kriminalvården, Stockholms läns landsting samt samtliga kommuner i länet i Operation Kvinnofrid. Idéen om att starta upp ett resurscentrum med fokus på hedersrelaterat våld och förtryck kom i samband med Ungdomsstyrelsens (numera Myndigheten för ungdoms- och civilsamhällesfrågor, MUCF) kartläggning *Gift mot sin vilja* 2009⁴⁰ samt Stockholms stads kartläggning *Hedersrelaterat våld och förtryck i Stockholms stad: rapport 2009*.⁴¹

Origo drivs och finansieras som ett samarbete mellan Polismyndigheten i Stockholms län, Region Stockholm, Stockholms stad och samtliga 26 kommuner i länet. Origo slog upp portarna i februari 2013. Verksamheten drevs initialt i projektform men permanentades under 2016. Origo består dels av en fysisk lokal i Stockholm, där sju yrkesverksamma utgör ett arbetsteam som stöttar såväl barn och unga som yrkesverksamma. Kopplat till Origo finns också en virtuell plattform som är tänkt att fungera som väg in för unga samt stöd för yrkesverksamma. Origo riktar sig både direkt till barn och unga mellan 13 och 26 år som utsätts för eller riskerar att utsättas för hedersrelaterat våld och förtryck och till yrkesverksamma som behöver stöd och råd.

Origo i siffror⁴²

- Sju personer är anställda vid Origo. Vid verksamheten finns en enhetschef, fyra kuratorer, en barnmorska och en polis som arbetar 50 %.
- Origo har en årsbudget om sex miljoner kronor. Polismyndigheten respektive landstinget bidrar med 1,5 miljoner kronor vardera. Resterande tre miljoner är uppdelat enligt invånarantal över kommunerna, varav Stockholms stad står för den högsta andelen.
- Under 2017 genomförde Origo 605 konsultativa samtal till yrkesverksamma/ideella aktörer
- 168 unga har inlett kontakt med Origo under 2017. 16 unga identifierar sig som pojkar/män och en person identifierar sig som ett annat kön, resterande är flickor och unga kvinnor.
- Under 2017 hölls 721 stöd- och rådgivningssamtal, både med unga som redan var aktuella hos Origo och unga i nya ärenden.
- 3662 yrkesverksamma erbjöds utbildning under 2017.
- Medelåldern för de barn och unga som själva sökte hjälp under 2017 var 19 år.
- De barn och unga som aktualiserades via yrkesverksamma hade en medelålder om 17,5 år. 14 procent rörde personer som identifierar sig som pojkar/män och 1,5 procent personer med annan könsidentitet

När det gäller verksamheten som riktar sig direkt till utsatta utför man ingen myndighetsutövning och den unge har möjlighet att vara helt anonym. Genom att ringa in eller besöka Origo kan unga få möjlighet att prata om utsatthet eller oro med yrkesverksamma som kan och förstår den hedersrelaterade kontexten. Barnmorskan kan ge råd och svara på frågor om exempelvis mödomshinna och oskuldskontroller medan kuratorerna erbjuder stödjande samtal. Barn informeras om att de yrkesverksamma har anmälningsskyldighet om det framkommer skäl för oro

⁴⁰ Ungdomsstyrelsen (2009) *Gift mot sin vilja*

⁴¹ Stockholms stad (2009) *Hedersrelaterat våld och förtryck i Stockholms stad- rapport 2009*

⁴² Uppgifterna är hämtade från samtal med en representant för Origo samt från Origos statistiksammanställning för 2017.

och den unge har delgett sina personuppgifter. Origo arbetar för att stärka den unga och i de fall där det finns behov av vidare insatser, förbereda den unga på att uppge personuppgifter och slussas vidare till socialtjänst eller polis i hemkommunen. Origo fungerar som ett komplement till kommunerna men går inte in och utreder eller handlägger ärenden.

Via Origos hemsida kan unga skicka in en fråga anonymt. När frågan skickas får man ett lösenord, så att man senare kan logga in på sidan och läsa sitt svar. På så vis kommer inte svaret till den unge via epost, sms eller andra spårbara kontaktvägar. Mellan januari och april 2018 har 26 ungdomar använt sig av den webbaserade frågefunktionen. Vid samtal med en representant från Origo⁴³ framhölls att det kan finnas flera orsaker till att inte fler använder den webbaserade funktionen, bland annat att de unga ofta vill ha svar direkt.

Yrkesverksamma i Stockholms län kan också kontakta Origo för att få råd och vägledning i ärenden där unga som utsatts för hedersrelaterat våld och förtryck. Ibland kan socialsekreteraren och den unga också komma in tillsammans till Origo för att få prata med barnmorska, polis eller kurator på plats. Origo utbildar därtill varje år olika kategorier av yrkesverksamma i att upptäcka och arbeta med unga som utsatts för hedersrelaterat våld och förtryck och arbetar för att utsatthet ska upptäckas i ett tidigt skede.

Verksamheter med myndighetsutövning

Barnahus

I Sverige finns idag ett trettiotal så kallade Barnahus. Modellen bygger på Europas första Barnahus på Island och implementerades i Sverige genom ett regeringsuppdrag till Rikspolisstyrelsen, Åklagarmyndigheten, Socialstyrelsen och Rättsmedicinalverket år 2005. Mellan 2005 och 2008 startade myndigheterna upp sex försöksverksamheter i Malmö, Göteborg, Linköping, Stockholm, Sundsvall och Umeå för att erbjuda barn som utsatts för våld av närstående eller sexuella övergrepp en samlad plats för stöd och utredning.

Idag skiljer sig landets Barnahus något avseende vilka stödmöjligheter vardera Barnahus kan erbjuda, men bygger alla på konceptet om en samlad mottagning för barn som utsatts för våld av närstående eller sexuella övergrepp. På Barnahus kan barn förhöras av polis eller åklagare medan andra relevanta aktörer, såsom socialtjänsten, åklagaren eller ansvarig läkare, kan sitta med i ett medhörningsrum för att barnet inte ska behöva berätta sin historia vid flera olika tillfällen för flera olika professionella. Många Barnahus har också ett undersökningsrum för läkarundersökningar och samtalsrum för stödsamtal med kurator eller barn- och ungdomspsykiatri. Vissa Barnahus arbetar med barn från endast ett fåtal kommuner medan andra Barnahus har hela länet som upptagningsområde.

Under förstudien har besök gjorts till två Barnahus: Linköping och Norrköping. Linköping var ett av de ursprungliga sex Barnahusen och också det Barnahus som rankades högst i Rädda Barnens utvärdering från 2013. Det är ett så kallat fullvärdigt Barnahus där alla ”fyra rummen⁴⁴” är fyllda. I Linköping arbetar två socionomer, en samordnare, en psykolog och en teamassistent.⁴⁵ Man har ett tätt samarbete med aktörer såsom Linköpings universitetssjukhus där barnläkarna

⁴³ Under förstudien har ett studiebesök till Origo Stockholm gjorts för att utbyta erfarenheter företrädare för verksamheten. Via Anna Conzen har också Länsstyrelsen Stockholms roll i uppstarten av Origo beaktats.

⁴⁴ Barnförhör, medicinsk undersökning, skyddsbedömning, krisstöd/psykologisk behandling

⁴⁵ Barnahus Linköping (okänt) *Personal*. Hämtad 19 april, 2018, från <http://Barnahuslinkoping.se/kontakt/personal/>.

har ett rullande schema för vem som ska delta i samrådsmöten på Barnahus och genomföra läkarundersökningar i samband med att en brottsutredning har inletts. I samverkansavtalet för Linköpings Barnahus ingår Polismyndigheten Öst tillsammans med Region Östergötland och åtta av länets 12 kommuner. Resterande fyra kommuner samverkar i det nystartade Barnahuset i Norrköping, som också är tänkt att bli ett fullständigt Barnahus när all utrustning är på plats.

Representanter från båda Barnahusen uppger att de främst kommer i kontakt med yngre barn och relativt sällan med unga som utsatts för hedersrelaterat våld och förtryck. I samtal diskuteras att detta dels kan bero på att förhör med barn över 15 år inte måste filmas och således kan ske på polisstationen, dels på att utsattheten i en hederskontext ofta är så allvarlig att den unga behöver omhändertas och sättas i skydd. I och med att polisen utreder brott på den ort det skett medan socialtjänsten har ansvar för invånarna i en kommun, blir det då inte längre representanter i samma region som är ansvar och Barnahus är inte lämpat för detta. Utsatthet för hedersrelaterat våld och förtryck framkommer ofta senare under tonåren, till skillnad från andra former av våld och sexuella övergrepp mot barn som kan uppmärksammas i yngre åldrar. Origo rapporterar exempelvis att medelåldern för de unga som själva söker hjälp hos dem är 19 år respektive 17,5 år i ärenden som initierats hos socialtjänsten. Origo uppger att Barnahus i Stockholm istället har toppar vid sex respektive 14 år.

Förstudien har också haft en kort intervju över telefonen med Barnahus i Umeå. Det framkom att det endast är Umeå kommun som finansierar och driver det aktuella Barnahuset. Trots upprepade försök saknas det intresse från kranskommunerna att ingå i samverkan. Däremot nyttjar kranskommuner då och då Barnahus lokaler och samrådsmöten för en engångssumma. Av de totalt 67 barn som aktualiserades hos Barnahus i Umeå under 2017 kom elva barn från andra kommuner.

Koncept Karin

Rikspolisstyrelsen fick i mars 2008 i uppdrag av regeringen⁴⁶ att utveckla en fysisk miljö anpassad för att utreda brott som rör kvinnor som utsatts för våld av en närstående. Resultatet blev koncept Karin i Malmö, Sveriges enda myndighetsgemensamma stödverksamhet som är ansluten till EFJCA. Brottsförebyggande Rådet (BRÅ) genomförde under 2013 en utvärdering⁴⁷ av koncept Karin på uppdrag av regeringen. Koncept Karin jämfördes i utvärderingen med Relationsvårdscentrum i Stockholm och Familje- och relationsvårdssektionen i Västerås. Resultatet av utvärderingen redovisas nedan.

Koncept Karin utvecklades med grund i Malmös Kvinnofridsprogram, ett samarbete som pågått sedan 1990-talet mellan sjukvård, polis, socialtjänst, skola, kriminalvård, åklagare och civilsamhällesorganisationer. I koncept Karins lokaler arbetar socialsekreterare, polis och åklagare tätt tillsammans för att ge gemensamt stöd till våldsutsatta. Alla som arbetar vid koncept Karin är särskilt utbildade och specialiserade att möta personer som utsatts för våld i nära relationer. Lokalerna är utformade med den utsattas trygghet i åtanke och ger således ett varmare uttryck än en vanlig polisstation. Personalen är civilklädd och det finns utrymmen för medföljande barn att leka i.

När en polisanmälan som rör våld i nära relation aktualiseras på koncept Karin tar socialtjänsten kontakt med den utsatta inom 24 timmar. Om socialtjänsten inom det första dygnet inte kunnat nå den utsatta kopplas polisen in för att avgöra om det finns behov av att genomföra ett hembesök. Socialsekreterarens roll blir därefter, förutsatt att den utsatta personen vill ha stöd

46 Se regeringsbesluten Ju2008/2434/PO, Ju2008/4891/PO, Ju2009/7593/PO

47 Brottsförebyggande Rådet (2013) *Rapport 2013:8 Utvärdering av koncept Karin- En samverkansmodell i Malmö för personer som utsatts för våld i nära relationer*

från socialtjänsten, att samtala med och stötta personen under brottsutredningen. Socialsekreteraren förmedlar även kontakt till andra myndigheter och verksamheter inom socialtjänsten. Socialsekreteraren gör även en riskbedömning under det inledande samtalet för att avgöra om den utsatta är i behov av vidare skydd.

BRÅ:s utvärdering visar att koncept Karin i stort är en välfungerande verksamhet och att de kvinnor som varit i kontakt med verksamheten är nöjda och känner sig trygga. Det finns en stor uppskattning av att lokalerna känns varma och att det direkt finns stödpersoner runt den som utsatts. De kvinnor som intervjuats i samband med utvärderingen önskar dock att det också fanns representanter från ekonomiskt bistånd, och att det fanns hjälp på plats gällande bostads-situationen och vårdnadsfrågor i de fall då det finns gemensamma barn. Koncept Karin erbjuder inte heller långvarigt psykologiskt stöd på det sätt som många av kvinnorna önskar.

BRÅ sammanfattar detta genom att diskutera tre olika typer av stöd som kvinnor som utsatts för våld i nära relationer är i behov av: materiellt, emotionellt och praktiskt stöd. Koncept Karin tillgodoser det emotionella stödet genom samtalskontakter med socialtjänsten och det praktiska genom att socialsekreterarna vägleder och hjälper till i kontakten med andra myndigheter. Det materiella stöd som våldsutsatta efterfrågar i form av biståndsgrundande insatser kan dock inte tillgodoses inom verksamheten utan blir en fråga för socialtjänsterna i de olika stadsdelarna⁴⁸.

Rättsvårdande ansats

Barnhusverksamheterna såväl som koncept Karin tar en rättsvårdande och brottsbekämpande utgångspunkt. Barnhusverksamheterna har förvisso också ett stort fokus på socialtjänstens insatser, särskilt mot beaktande av att orosanmälan initieras hos dem, men uppstod genom ett uppdrag till de rättsvårdande och brottsbekämpande myndigheterna. Barn aktualiseras inte hos Barnhus i annat format än samrådsmöten innan dess att det finns en polisanmälan. Vid koncept Karin handläggs ärenden där det finns en polisanmälan.

Andra verksamheter

Förstudien har endast kunnat titta på ett mycket begränsat antal exempel och har då fokuserat på välkända och etablerade verksamheter, gärna sådana som springer ur regeringsuppdrag. Under förstudiens lopp har dock ett antal andra verksamheter lyfts fram ibland annat samtal och länsstyrelsernas enkätsvar. Bland dessa ingår:

- Utväg Skaraborg
- Gryning
- Stiftelsen Allmänna Barnhusens projekt om våld mot barn
- Islandsprojektet i Västra Götalandsregionen
- Familjecentraler
- Centrum mot våld
- Mansmottagningar
- Resurscentrum Örnköldsvik
- Fyrbodal
- Glesbygdsmedicinskt centrum

48 Brottsförebyggande Rådet (2013) Rapport 2013:8 Utvärdering av koncept Karin - En samverkansmodell i Malmö för personer som utsatts för våld i nära relationer

- RVTS.no

5 Rekommendationer

I avsnittet nedan följer förstudiens rekommendationer gällande bland annat målgrupp, geografisk placering och nationell samordning. Förstudien lämnar inga rekommendationer gällande verksamhetens innehåll och upplägg. Frågor rörande resurscentras faktiska verksamhet och detaljer kring uppstartsfasen har inte gått att utreda inom ramen för förstudien (rekommendationer rörande en sådan analys finns under avsnitt 5.8). Däremot diskuterar förstudien kortfattat tänkbara för- och nackdelar med myndighetsutövning.

I flera av avsnitten nedan presenteras flera olika alternativ och olika aspekter av rekommendationerna diskuteras. Under ett par avsnitt noteras att vissa rekommendationer är beroende av varandra. Detta blir exempelvis tydligt när det gäller storleken på resurscentras upptagningsområde, som är beroende av vilka beslut som fattas gällande geografisk placering.

5.1 Resurscentras verksamhet

Målgrupp

Rekommendation

Resurscentra riktar sig till målgruppen barn och unga mellan 13 och 26 år som utsätts, eller riskerar att utsättas för, hedersrelaterat våld och förtryck. Gällande särskilt stöd till personer som medverkar i brottsutredningar, vänder sig resurscentra endast till målsägande och brottsoffer.

Uppdraget är utformat så att resurscentra ska rikta sig till alla åldrar och kön, till utsatta för alla former av våld mot närstående samt till alla som ska medverka i brottsutredningar. Detta ställer mycket höga krav på resurscentras utformning och säkerhetslösningar samt bemanning och kompetens. I dialog med andra aktörer framkommer en viss osäkerhet kring lämpligheten i att barn och vuxna ska mötas i samma verksamhet, särskilt med beaktande av att barns behov ofta kommer i andra hand när vuxnas behov ska omhändertas på samma plats. Det väcker frågan kring huruvida det är möjligt att snäva ner verksamhet och målgrupp i syfte att verksamhetens ska bli mer verkningsfull och med större spetskompetens, om än för en mindre grupp utsatta. Likaså finns det ett behov av att smalna av målgruppen kring ”personer som medverkar i brottsutredningar” för att tydliggöra om det är den målsägande eller samtliga vittnen som ska kunna få stöd och hjälp vid resurscentra. I mål som rör hedersrelaterat våld och förtryck, är det exempelvis mycket olämpligt att en släkting som ska vittna också har möjlighet att besöka samma lokaler som den målsägande.

Baserat på samtal med representanter från olika verksamheter, inklusive Polismyndigheten, samt den statistik som framkommit från Barnhusen, Origo samt Länsstyrelsen Östergötlands nationella stödtelefon, föreslår förstudien att målgruppen för resurscentra i alla fall initialt är barn och unga mellan 13 och 26 år som utsätts för hedersrelaterat våld och förtryck. Barnhusen

omhändertar idag utsatthet hos unga men ser få tonåringar och få personer som utsätts för hedersrelaterat våld och förtryck⁴⁹. Det finns ett stort behov av stöd för just den här gruppen barn och unga. I och med Origos statistik över åldrar blir det viktigt att resurscentra inte bryter målgruppen vid 18 år, utan fortsätter en bit in i vuxenlivet. Detta harmoniserar också med Origos målgrupp. Regeringen har framhållit Origo som en väl fungerande och viktig verksamhet, och trycker i uppdragsformuleringen särskilt på att resurscentra ska omhänderta våld i en hederskontext. Förstudien rekommenderar därtill att det endast är målsägande/brottsoffer som ska erbjudas stöd vid resurscentra för att inte äventyra dennes säkerhet.

Lokaler

Med anledning av att resurscentra ska tillgodose behoven hos såväl pojkar och flickor, som unga kvinnor, män och personer med andra könsidentiteter, är det av stor vikt att göra noggranna överväganden gällande lokalförsörjning. Risker med fullständig samlokalisering är att man annars får möta sin förövare, som omhändertas inom en annan verksamhet under samma tak (eller utger sig för att behöva stöd och kommer in i lokalerna på falska premisser).

Utökade målgrupper på sikt

På sikt vore resurscentra en viktig resurs för samtliga målgrupper som utsätts för våld av närstående. Att resurscentra initialt vänder sig främst till barn och unga som utsätts för hedersrelaterat våld och förtryck, utesluter inte att länsstyrelserna tittar på möjligheterna att utvidga vilka målgrupper som kan söka stöd på resurscentra när verksamheterna är etablerade. Mot bakgrund av vad som ovan diskuterats om lämpligheten i att barn och vuxna möts i samma lokaler, kan det bli aktuellt att titta på andra lösningar än samlokalisering för att kunna erbjuda hjälp till en bredare målgrupp. Det bör exempelvis utredas om det är lämpligt att mottagningar för olika åldrar ligger i samma lokaler, eller om det bör finnas en särskild mottagning för barn och unga i en hederskontext.

Det finns exempel på andra verksamheter som inledningsvis fokuserat på en viss typ av utsatthet. Under samtal med representanter för familjecentret i Antwerpen framkom att man initialt fokuserade nästan uteslutande på högriskärenden i små lokaler och utvecklade målgrupp, metod och lokaler under arbetets gång.

Språkkompetens

Rekommendation

Telefontolkar och flerspråkig personal ska kunna erbjuda stöd på minoritetsspråken samt de tio språk som identifieras i Länsstyrelsen Östergötlands material till unga och föräldrar.

Uppdraget trycker på vikten av att det vid resurscentra finns flerspråkig kompetens, vilket det bör göra. Detta löses bäst med avtal för telefontolkning med möjlighet till platstolk för exempelvis teckenspråkstolkar, utöver eventuell flerspråkighet hos personalen på resurscentra. Telefontolkar är resurseffektivare och minskar därtill risken för att anonymiteten mellan den utsatta

⁴⁹ Detta framkom i samtal med Barnhusen i Norrköping och Linköping

och tolken brister och att man känner igen varandra. Relevanta språk är exempelvis de tio språk⁵⁰ som Länsstyrelsen Östergötland använt i framtagandet av material om riktat sig direkt till unga och föräldrar, samt de svenska minoritetsspråken⁵¹.

Myndighetsutövning

Rekommendation

Resurscentra bedriver endast myndighetsutövning om upptagningsområdena är mindre. Anonymiserad verksamhet, såsom sker på Origo Stockholm, kan ersätta eller komplettera myndighetsutövning beroende på upptagningsområdets storlek.

Att ha resurscentra som Barnahus eller Bjarkarhlíð i varje kommun eller i varje län vore en fantastisk resurs för personer som utsätts för våld. Huruvida detta är möjligt beror dock på storleken på resurscentras upptagningsområde. I det fall att alternativet med ett mindre antal pilotverksamheter på mindre orter finns, skulle länsstyrelserna kunna titta på att samla verksamheter som ägnar sig åt faktisk myndighetsutövning. Det framgår av såväl uppdragets utformning, länsstyrelsernas enkätsvar samt övriga samtal med externa aktörer att detta skulle kunna utgöra ett stort stöd för den som utsätts för våld. I det fall att resurscentra ansvarar för mindre områden och det aktuella uppdraget genomförs om pilotverksamheter, föreslår förstudien att faktisk myndighetsutövning så som i Barnahus eller på koncept Karin kan ske. Resurscentra skulle också kunna verka enligt Origo-modellen med anonymiserad stödverksamhet till målgruppen utan, eller i komplement till, faktisk myndighetsutövning. EFJCA och boken *One safe place for hope and empowerment* skulle kunna utgöra värdefullt stöd i en sådan process, och familjecentret i Antwerpen har erbjudit sig att stötta i en eventuell uppstart av en verksamhet liknande familjecentra.

I det fall att länsstyrelserna beslutar att placera resurscentra enligt polisregionerna med större upptagningsområden (läs mer om geografisk placering under avsnitt 5.2), kan myndighetsutövning bli praktiskt svårt. Ett resurscentrum som ska ansvara över flera län och ett stort antal kommuner kan få svårt att utse lämpliga huvudmän, samarbetet mellan flera olika landsting med olika upplägg kan vara utmanande och de som söker hjälp riskerar att få resa väldigt långa sträckor. Det skulle också, baserat på uppdragets utformning och tidsplan vara en mycket svår uppgift också på regional nivå. För att leva upp till det syfte och det mål som framgår av uppdraget, att "... stödja utvecklingen av regionala, kommun- och myndighetsgemensamma resurscentra för barn och vuxna som är utsatta, eller riskerar att utsättas för, våld av närstående, i synnerhet hedersrelaterat våld och förtryck," föreslår förstudien istället att resurscentra i så fall indirekt möter den utsattas behovs genom att säkerställa ett starkare operativt stöd till yrkesverksamma. I förlängningen innebär det en mer samkörd, snabbare och säkrare väg till stöd för den som utsätts. Denna typ av struktur innebär också en ytterligare formalisering av redan existerande regionala samarbeten och tillför en fysisk knypunkt.

⁵⁰ Länsstyrelsen Östergötlands filmer om könsstämpning och tvångsäktenskap finns tillgängliga på språken arabiska, BKS, dari, engelska, farsi, franska, kurmanji, romani, somaliska, sorani och turkiska. Spanska ingår bland de största språken enligt Institutet för språk och folkminnen.

⁵¹ Av 7 § språklagen (2009:600) framgår att de nationella minoritetsspråken är finska, jiddisch, meänkieli, romani chib och samiska.

5.2 Geografisk placering och ansvarsfördelning

Rekommendation

Uppdraget bedrivs som pilotverksamhet enligt alternativ 3. Län med olika förutsättningar väljs ut, exempelvis:

- **Gävleborgs län** (medelstort län med väl utvecklade strukturer, särskilt gällande preventivt arbete riktat till unga)
- **Kronobergs län** (litet län med erfarenhet från mobil verksamhet genom familjefrid Kronoberg)
- **Norrbottnens län** (glesbefolkat och mycket stort län med långa avstånd som saknar Barnahus)
- **Västra Götalands län** (storstadslän med stora avstånd och existerande verksamheter som Utväg Skaraborg och Utväg Älvsborg)

När det gäller den geografiska placeringen av resurscentra har det framkommit en mängd olika förslag och faktorer som bör beaktas. Det har under arbetet med förstudien framkommit tre huvudspår för placering: placering av sex eller sju resurscentra i enlighet med polisregionerna, placering utanför storstäderna på platser i landet där tillgången till stöd för våldsutsatta är bristfällig, och urval av län med olika förutsättningar för diversifierade pilotverksamheter. Dessa presenteras nedan som alternativ 1, 2 och 3.

Under avsnitten nedan presenteras ett antal förslag på län. Förslagen under alternativ 3 är förankrade med de berörda länsstyrelserna, medan länen under alternativ 1 inte tillfrågats annat än via länsstyrelseenkäten⁵².

Alternativ 1: Placering enligt Polismyndighetens regioner

Mot bakgrund av uppdragets öppna formulering har förstudien tittat på modeller för resurscentra som spänner över större såväl som mindre upptagningsområden. I det fall att man i genomförandet av uppdraget önskar täcka in hela Sverige i större regioner, framträder en uppdelning enligt de sju polisregionerna som en lämplig modell. Detta har också inkommit som ett förslag från Polismyndigheten. Polisregionens sju huvudorter sammanfaller i stort också med stora universitetsstäder där man i många fall kan se en närhet till forskning som rör mäns våld mot kvinnor. Regionerna överlappar också i stora delar med de rekommendationer gällande samverkan mellan Barnhusen som framgår av Rädde Barnens utvärdering från 2013. Slutligen så motsvarar sex av de sju orterna också huvudorter för Rättsmedicinalverkets regionala uppdelning. Rättsmedicinalverket är, bland annat på grund av att det primärt är rättsläkare som utfärdar eventuella rättsintyg i samband med brottsutredningar, en viktig samarbetspartner i frågor som rör brott ni nära relationer.

Polisregionerna sammanfaller därtill, undantaget Örebro och Lund, med rekommendationerna i rapporten *"Inuti ett Barnhus: en kvalitetsgranskning av 23 svenska verksamheter."* Utvärderarna från Linköpings Universitet samt Rädde Barnen föreslår att Barnhusverksamheterna ska samlas i en modell för nationell samordning. Under en nationell samordning för kompetensutveckling, certifiering och kvalitetssäkring/forskning förslås Barnhusen i Göteborg, Linköping,

⁵² Alla berörda län utom Stockholm har dock i enkätsvaren uppggett att de är intresserade av att starta ett resurscentrum.

Lund, Stockholm, Uppsala och Umeå.⁵³ De sex orterna ska i sin tur fungera som regionala kompetenscentrum för Barnahusen i de upptagningsområden de verkar. Under Barnahus Uppsala skulle exempelvis Barnahusen i Uppsala, Västmanland, Gävle och Dalarna ligga.

Enligt denna modell skulle det finnas resurscentra på följande orter och med följande upptagningsområden:

- **Göteborg**, huvudort för polisregion Väst, ett upptagningsområde som sträcker sig över länen Halland och Västra Götaland
- **Linköping**, huvudort för polisregion Öst, ett upptagningsområde som sträcker sig över länen Jönköping, Södermanland och Östergötland
- **Malmö**, huvudort för polisregion Syd, ett upptagningsområde som sträcker sig över länen Blekinge, Kalmar, Kronoberg och Skåne
- **Stockholm**, huvudort för polisregion Stockholm, ett upptagningsområde som sträcker sig över länen Stockholm och Gotland
- **Umeå**, huvudort i polisregion Nord, ett upptagningsområde som sträcker sig över länen Jämtland, Norrbotten, Västerbotten och Västernorrland
- **Uppsala**, huvudort i polisregion Mitt, ett upptagningsområde som sträcker sig över länen Gävleborg, Uppsala och Västmanland
- **Örebro**, huvudort för polisregion Bergslagen, ett upptagningsområde som sträcker sig över länen Dalarna, Värmland och Örebro

Fördelen med en placering av resurscentra enligt polisregionerna, och därmed en placering i de större städerna, är bland annat att det finns goda transportmöjligheter. Det är därtill troligtvis lättare att rekrytera och behålla personal från flera olika sektorer som kanske arbetar deltid i andra verksamheter. Om resurscentra ska ha fysiska mottagningar för våldsutsatta enligt Origo-konceptet finns det därtill större möjligheter till anonymitet på större orter (verksamhetens innehåll diskuteras vidare nedan). Ofta finns fler myndigheter och civilsamhällesaktörer representerade i storstäder, som kanske inte har verksamhet på mindre orter. Det finns också ytterligare fördelar med att välja denna geografiska fördelning. Under avsnittet *Huvudmän* diskuteras potentiella huvudmän och samverkanspartners för resurscentra. Polismyndigheten framhålls som en särskilt lämplig huvudman. Detta mot bakgrund dels av att myndighetens regioner har upptagningsområden som spänner över flera län, till skillnad från kommunerna och landstinget, dels för att de just nu utvecklar ett nationellt nätverk för hedersvåldsspecialister inom Polismyndigheten.

Utmaningarna med en sådan uppdelning består primärt av att upptagningsområdena blir mycket stora. Det blir oerhört viktigt att man vid resurscentra har en nära kontakt med, och god kunskap om, mindre kommuner och orter i upptagningsområdet, för att kunna säkerställa en jämlik tillgång till stöd över landet. Det finns en risk vid placering i storstäderna, att uppdraget främst blir en förstärkning av det ofta utvecklade stöd till våldsutsatta som redan finns på stora orter och att glesbygd och mindre län inte får tillgång till de nya stödfunktionerna.

53 Rädda Barnen (2013) *Inuti ett Barnahus: en kvalitetsgranskning av 23 svenska verksamheter*

Alternativ 2: Behovsbaserad placering

Länsstyrelserna har genom den enkät som gått ut till chefsforum för social hållbarhet fått redogöra för vilka faktorer som bedöms vara viktiga i valet av orter och har samtidigt fått frågor om förutsättningar och intresse för att starta upp ett resurscentrum i det egna länet.

I det underlag som inkom från länsstyrelserna i samband med att regeringen meddelade beslut om uppdraget, framgår att flera länsstyrelser anser att resurscentra bör förläggas utanför storstadsregionerna, i syfte att förstärka arbetet på andra håll i landet. Detta fokus på att säkerställa rätten till jämlik tillgång till stöd över landet framgår därtill av nästan samtliga enkätsvar. Länsstyrelserna är i stort eniga i att resurscentra bör tillgodose behovet av stöd och vård i de regioner som idag saknar detta. Fokus bör ligga på att lyfta regioner som saknar tillräckliga stödfunktioner istället för att enbart titta på geografisk spridning. Länsstyrelserna lyfter bland annat mindre län och orter som idag inte har samma möjligheter att få stöd som i större städer, där det i många fall redan finns verksamheter såsom Barnahus, Kriscentrum och goda transportmöjligheter för att nå relevanta myndigheter och tjänster. Många lyfter att fokus också bör ligga på behovet av bättre stöd i glesbygdsområden som norra Sverige och i områden långt ifrån storstäderna. Flera länsstyrelser ser mobila resursteam och virtuella plattformar som ett sätt att överbrygga de långa avstånden i vissa län.

Fördelarna med en placering i de län som har ett färre stödverksamheter är att det stärker en jämlik tillgång till stöd över landet. Behovet av jämlik tillgång till stöd präglar inte bara länsstyrelsernas svar, utan också regeringens politik. I betänkandet *Våld i nära relation- folkhälsofråga* konstateras att våld i nära relationer är ett folkhälsoproblem. Utredningen hänvisar till Brottsförebyggande rådets respektive NCK:s kartläggningar från 2014, och uppger att våldsutsatthet "... kan bidra till ökad risk för olika former av psykisk och fysisk ohälsa, på kort och på lång sikt."⁵⁴ I och med regeringens proposition 2017/18:249 *God och jämlik hälso- en utvecklad folkhälsopolitik* har regeringen inlett ett arbete för att utjämna de stora skillnader i tillgången till vård som finns nationellt.

Utmaningar kan uppstå i att det kan ta tid att starta upp resurscentra i län med större behov. Att det inte finns tillräckliga strukturer i länet kan bero på olika faktorer, alltifrån långa avstånd till omorganiseringar hos samverkanspartners eller avsaknad av politisk vilja. Dessa faktorer kan i vissa fall vara svåra att påverka, vilket kan utgöra stora utmaningar för att starta upp och driva en verksamhet med en så kort tidsram som resurscentrauppdraget. I samtal med Barnahus i Umeå, där det varit mycket svårt att få med andra kommuner i arbetet, framkom att det finns begränsad vilja att utveckla verksamheter kopplade till våld i nära relation. Det är därför endast Umeå kommun som är med och finansierar Barnahus i samma stad⁵⁵. I län där sådana svårigheter förekommit, kan det ta längre tid att få till stånd ett samarbete kring ett resurscentrum än i län där kommunerna sedan tidigare har gått ihop för att finansiera en verksamhet.

Majoriteten av länsstyrelserna har uppgett i sina enkätsvar att de är intresserade av att starta ett resurscentrum. Vissa länsstyrelser redogör för ett stort antal nätverk och verksamheter, andra har färre. Det kan röra sig om omständigheter som att det varit svårt att få till resurser för samverkan eller att avstånden i länen gör att det är långt att resa för att få hjälp. Det är svårt att avgöra vad som utgör stora eller mindre behov av utökat stöd till våldutsatta. Det är därtill ingen länsstyrelse som helt saknar samverkan i frågan. Det rör sig snarare om utmaningar på vissa områden- det kan exempelvis finnas en på många sätt välfungerande samverkan i länet men en

⁵⁴Regeringskansliet (2014) SOU 2014:49 *Våld i nära relationer- en folkhälsofråga*, S. 52

⁵⁵ Här kan det vara värt att notera att en sådan lagstiftning gällande skyldighet att delta i och nyttja Barnahus som tagits fram i Danmark, hade gett helt andra förutsättningar för Barnahus i de län som idag har svårt att få med kommunerna.

avsaknad av Barnahus eller annan fysisk samlokalisering av relevanta aktörer. Andra län berättar exempelvis att långa avstånd inom länet försvårar möjligheterna att erbjuda stöd och skydd. Beroende på vilka parametrar som används för att bedöma vilka län som har störst behov av resurscentra blir urvalet av län olika. Väljer man exempelvis län utan Barnahus bör resurscentra upprättas i Halland, Jämtland och Norrbotten.

Eftersom förstudien rekommenderar en geografisk placering enligt alternativ 3 (läs mer om detta nedan) utreds inte vilka parametrar som är mest relevanta för att bedöma störst behov av stöd.

Alternativ 3: Pilotverksamheter

Under förstudien har problematiken kring stora upptagningsområden diskuterats. Formuleringen ”på några platser i landet” tolkar Länsstyrelsen som att det rör sig om tre till fyra olika orter. Skulle Sverige delas upp i tre eller fyra regioner, skulle upptagningsområdena bli enorma. Väljer länsstyrelserna att placera resurscentra utanför storstäderna i syfte att jämma ut olikheter i tillgång till stöd, tillkommer svårigheter med transportmöjligheter till mindre orter. Frågan blir då vad som är en lämplig storlek på upptagningsområdena.

När uppdraget att utveckla Barnahusverksamheterna i Sverige kom för drygt tio år sedan, valde man att arbeta med sex pilotkommuner på olika orter i Sverige. Dessa hade i vissa fall endast den egna kommunen i sitt upptagningsområde, i andra fall ett antal kommuner i samma län. Sedan dess har över 20 nya Barnahus byggts i Sverige. Med beaktande av svårigheterna som tillkommer när upptagningsområden blir för stora, framstår pilotverksamheter som sedan kan spridas i landet som en rimlig lösning. Länsstyrelserna kan efter att pilotverksamheter byggts upp och kommit i drift lämna rekommendationer till regeringen om en spridning av modellen. Är det på sikt tanken att det ska uppföras resurscentra i samtliga län, finns det skäl att starta pilotverksamheter i både små och stora län och på små och stora orter för att ge bäst vägledning gällande olika behov och krav på verksamheten.

Resurscentra skulle därför initialt kunna bedrivas som pilotverksamheter på tre till fyra olika platser i landet. Upptagningsområden kan variera, men bör lämpligen ligga inom samma län under i alla fall uppstartsprocessen. Detta bland annat för att inledningsvis kunna arbeta med ett landsting och en polisregion. Urvalet av orter bör vara så att såväl glesbygd som tätort, större som mindre städer beaktas. Därtill bör man titta på län med varierande nivå på redan befintliga strukturer, nätverk, stödverksamheter och akademi. Förstudien har därtill tagit hänsyn till vilka unika erfarenheter som finns i länet, som kan vara relevanta för utvecklingen av resurscentras verksamhet. Baserat på de enkätsvar som inkommit från länsstyrelserna skulle ett sådant urval kunna se ut som följer:

- **Gävleborgs län** (medelstort län med väl utvecklade strukturer, särskilt gällande preventivt arbete riktat till unga)
- **Kronobergs län** (litet län med erfarenhet från mobil verksamhet genom familjefrid Kronoberg),
- **Norrbottens län** (glesbefolkat och mycket stort län med långa avstånd som saknar Barnahus)
- **Västra Götalands län** (storstadslän med stora avstånd och existerande verksamheter som Utväg Skaraborg och Utväg Älvsborg)

Det finns givetvis en stor mängd metoder och erfarenheter i andra län som är viktiga att ta tillvara på, som bör inkluderas i arbetet. Det finns också anledning att titta på om angränsande län

kan ingå i någon form av anslutningsprocess, för att antingen ansluta sig till en närliggande pilotverksamhet när denna är etablerad eller starta upp en egen verksamhet i enlighet med erfarenheterna från pilotcentra.

Fördelar med att arbeta utifrån pilotlän är bland annat att det skulle kunna generera en bra modell att sprida. Pilotverksamheterna skulle ge erfarenhet av arbetet i flera olika kontexter. De län som inte inledningsvis ansvarar för att starta upp ett resurscentrum skulle kunna bidra med metoder och erfarenheter som kan underlätta när modellen ska implementeras i deras eget eller andra län. En placering med pilotverksamheter i åtanke skulle på sikt kunna möta behovet av jämlik tillgång till stöd om det gavs möjlighet att sprida modellen nationellt så som gjorts med Barnahus. På bara 12 år har Barnahus gått från sex till över 30 verksamheter i landet.

Den största utmaningen med att driva uppdraget som pilotverksamheter är uppdragets korta tidsram samt att det i dagsläget inte finns garantier för att Länsstyrelserna ges förnyade uppdrag som tillåter spridning av modellen. Den korta tidsramen är en utmaning oavsett hur och vart resurscentra etableras och har stor påverkan på möjligheterna att utvärdera pilotverksamheter och modeller. Jämfört med att starta ett fåtal verksamheter enligt alternativ 1 eller 2 för att sedan avsluta uppdraget, är pilotprojekt med målet att sprida modellen ett mer långsiktigt och tidskrävande alternativ. Att utvärdera och sprida modellen över landet kommer att ta mycket tid och resurser i anspråk, även om vinsterna med detta bedöms blir stora på sikt.

Sammanfattningsvis rekommenderas en placering enligt alternativ 3, om länsstyrelserna har för avsikt att begära utökade uppdrag för att sprida modellen. Finns det inte en sådan avsikt är alternativ 2 att föredra för att fokusera på att jämna ut skillnaderna i landet. Det är dock värt att notera att samtliga alternativ skulle vara svåra att genomföra utan förlängda uppdrag.

Utvärdering av pilotverksamheter

För att kunna utvärdera pilotverksamheterna och arbeta fram en modell för spridning, behöver verksamheterna först vara i drift under ett par års tid. För att kunna justera arbetet och säkerställa att det sker metodiskt är det därtill lämpligt att redan från start ta in exempelvis universitet för processutvärdering och följeforskning. Det är också viktigt att notera att även om pilotverksamheter är ett sätt att starta upp resurscentrum på några få platser i landet, är syftet på sikt att kunna erbjuda stöd i alla delar av Sverige och säkerställa en jämlik tillgång till stöd. Pilotlänen är ett första steg i det arbetet.

5.3 Huvudmän och samverkansparter

Rekommendationer

Resurscentra drivs i samverkan med ett brett urval av aktörer, antingen via fysisk representation på plats eller via kontaktpersoner in i organisationen.

I enkäten till Sveriges länsstyrelser fanns frågan med om vilka aktörer man ansåg skulle finnas rekommenderade på resurscentra. Urvalet av aktörer att nämna i förstudien baseras bland annat på Unizons kontaktkarta för våldsutsatta kvinnor samt vilka aktörer som finns representerade på de verksamheter som idag kan liknas vid resurscentrum.

Följande aktörer listades i enkäten, tillsammans med ett val där länsstyrelserna själva kunde uppges andra viktiga aktörer:

- Arbetsförmedlingen
- Barnomsorg, skola
- Brottsofferjouren
- Brottsoffermyndigheten
- Försäkringskassan
- Hälso- och sjukvård
- Kriminalvården
- Kronofogden
- Kvinnojoursverksamhet
- Migrationsverket
- Polis
- Skatteverket
- Socialtjänst
- Åklagarmyndigheten

Nästan samtliga länsstyrelser var överens om att socialtjänst, polis och hälso- och sjukvård ska finnas representerade fysiskt. Utöver det så nämnde ett flertal länsstyrelser barnomsorg, skola, brottsofferjourer, kvinnojoursverksamhet och åklagarmyndigheten som sådana aktörer som bör finnas fysiskt vid resurscentra. På resurscentra bör det även finnas tillgång till socialsekreterare från ekonomiskt bistånd, ett behov som bland annat framkom i utvärderingen av koncept Karin.

I den regionala strategin *”Ett Östergötland fritt från våld: strategi 2018–2020”* nämns ett projekt som gjorts i samverkan med Kvinnojouren Ellinor, om det ekonomiska våldet. Med beaktande av det ekonomiska våldet samt mot bakgrund av att hot om utvisning används i våldssamma relationer där ena parten saknar permanent uppehållstillstånd i Sverige, är det också viktigt att upprätta kontaktpersoner hos Försäkringskassan, Migrationsverket, Arbetsförmedlingen och Kronofogden. Detta bekräftas i Socialstyrelsens rapport *Dödsfallsutredningar 2016–2017*. De barn och vuxna som under de aktuella åren avled till följd av våld från närstående hade alla varit i kontakt med flera olika myndigheter (i barnens fall kunde det röra sig om dagis, skola och hälso- och sjukvården, gällande vuxna rörde det sig bland annat också om kontakt med Arbetsförmedlingen, Försäkringskassan och Migrationsverket) utan att deras våldsutsatthet uppmärksammats. I många fall hade myndigheterna också varit i kontakt med våldsutövaren.

Socialstyrelsen föreslår bland annat att Arbetsförmedlingen tar fram en handlingsplan för att upptäcka våldsutsatthet och hjälpa personen att få stöd och hjälp⁵⁶. Socialstyrelsen föreslår också att: *”Regeringen riktar stöd till verksamheter i hälso- och sjukvården och socialtjänsten som med implementeringsstöd av nationella och regionala aktörer vill utveckla sitt arbete med att upptäcka våld och hjälpa våldsutsatta att få stöd.”*⁵⁷ I rapporten framgår också att både

⁵⁶ Socialstyrelsen (2018) Rapport 2018-1-37 *Dödsfallsutredningar 2016–2017*, sidan 9

⁵⁷ Socialstyrelsen (2018) Rapport 2018-1-37 *Dödsfallsutredningar 2016–2017*, sidan 35

Migrationsverket och Försäkringskassan kommer att utveckla arbetet med att identifiera personer som utsätts för våld och hjälpa våldsutsatta att få stöd⁵⁸. Detta kan vara en väg för att inleda en samverkan med också dessa myndigheter.

Utöver de funktioner som bör finnas på plats, kan det vara lämpligt att resurscentra utvecklar snabba vägar in i andra organisationer och verksamheter. Länsstyrelserna fick möjlighet att ange vilka aktörer man önskade snabba kontaktvägar in till. Utöver att man ansåg att en majoritet av de aktörer som redan listats i enkäten, kom också förslag om att upprättasamverkan med följande verksamheter:

- Barnahus
- Bostadsbolag
- Barn- och ungdomspsykiatri (BUP) och vuxenpsykiatri
- Djurskyddshandläggare vid Länsstyrelserna
- Folkvandvården
- Idrottsrörelsen
- Kommunala bostadsbolag
- Nationellt Centrum för Kvinnofrid (NCK)
- RFSL
- Socialtjänsternas öppenvård, med fokus på föräldrastöd, barnstöd som tex Trappan eller andra grupper, såväl som kvinnofridsrådgivning/team
- SOS Alarm
- Svenska Kyrkan
- Tolkar som med kort varsel kan infinna sig
- Ungdomsmottagningen

Särskilt BUP och vuxenpsykiatri borde initialt ha varit med i enkätalternativen och är ett klokt tillägg från länsstyrelserna. Tittar man på exempelvis BRÅ:s utvärdering av koncept Karin, samt utvärderingen av Barnahus, bör hälso- och sjukvården inklusive psykiatri och BUP finnas representerade. Likaså framgår att de utsatta som besökt koncept Karin hade önskar att ekonomiskt bistånd vid socialtjänsten fanns på plats.

Utöver de redan nämna myndigheterna och civilsamhällesaktörerna föreslås resurscentra utveckla ett samarbete med kommunnätverket Kompotten, som samordnas av Länsstyrelsen Östergötland. Kompotten utgörs av 50 kommuner som samverkar för att ordna långsiktiga, trygga och fungerade kommunplaceringar av personer som utsatts för våld och som behöver skydd utanför sin hemkommun. Kompotten är inte ett nätverk för akuta placeringar, varför den initiala placeringen av individen åligger kommunen där han eller hon söker hjälp. Via resurscentra kan dock en snabb dialog via Kompotten inledas i situationer där det direkt finns behov av att inleda en process för placering utanför kommunen.

Förstudien har identifierat ett antal aktörer som skulle kunna vara relevanta för samverkan kring resurscentra. Bland annat så återkommer polis, socialtjänst och hälso- och sjukvården i de verksamheter som har studerats, i regeringens uppdragsformulering och i länsstyrelsernas enkätsvar. Lämpliga aktörer får utredas vidare beroende på vilket sätt länsstyrelserna väljer att organisera resurscentras verksamhet. Vid fortsatt analys av vilka aktörer som ska ingå i samverkan behöver såväl målgruppens behov som verksamhetens utformning beaktas. Det kan därtill vara en god idé att titta vidare på de aktörer enligt rapporten om Socialstyrelsens dödsfallsut-

⁵⁸ Socialstyrelsen (2018) Rapport 2018-1-37 Dödsfallsutredningar 2016–2017, sidan 10

redningar har ett behov av att utveckla arbetet kring personer som utsätts för våld av närstående. Analysen bör ske på länsnivå, utefter varje läns förutsättningar, tillsammans med den nationella, operativa styrgruppen (läs mer om förslag på operativ styrgrupp under avsnitt 5.4).

Kort om länsstyrelsernas roll

I den enkät som gått ut har länsstyrelserna fått möjlighet att kort uttala sig om länsstyrelsernas roll under uppstart och drift. Deras svar kan ge god vägledning inför uppstartsfasen. Länsstyrelserna ger en nästan enhällig redogörelse för vad som är lämpliga uppgifter för länsstyrelserna under uppstart. Länsstyrelserna bör dels finansiera uppstarten helt eller delvis, förankra utvecklingen av verksamheten i länets behov och samordna arbetet inom och mellan länen. Länsstyrelsen kan också skapa samverkansplattformar och arbeta kompetensförsörjande till involverade aktörer. På sikt bör länsstyrelserna hålla resurscentras verksamhet förankrat i existerande nätverk och fortsätta att leda och utveckla samverkan.

Oaktat vad som blir länsstyrelsernas uppgifter i uppstart och drift av resurscentra, kommer det att kräva resurser från de aktuella myndigheterna. Länsstyrelsernas arbete (i allt från arbetstid till material) kommer att behöva uppdragsspecifik finansiering. Det kan därtill uppstå behov av att rekrytera personal eller frigöra redan anställd personal från sina ordinarie arbetsuppgifter för att kunna genomföra uppdraget. Detta kan också få effekter på länsstyrelsernas möjligheter att utföra andra uppdrag som myndigheterna har, där samma personal eller budget normalt sett är aktuell. Länsstyrelserna är en bra plattform för att stödja regionala och nationella uppdrag såsom detta, men det är viktigt att uppdragen åtföljs av långsiktighet i form av både finansiering och uppdragstid. Detta diskuteras mer i avsnitt 5.7.

5.4 Nationell samordning

Rekommendation

Länsstyrelsen Östergötland får uppdraget att nationellt samordna utvecklingen av resurscentra tillsammans med en nationell, operativ styrgrupp. Till den nationella samordningen knyts också en styrgrupp på chefsnivå.

I rapporten *Inuti ett Barnahus: en kvalitetsgranskning av 23 svenska verksamheter* från 2013 konstaterade Rädda Barnen att trots att verksamheterna kopplade till Sverige Barnahus i stort har förbättrat samverkan och stöd för våldsutsatta barn, har kvalitén varit spretig. Rapporten lyfter bland annat att tillgången till barn- och ungdomspsykiatri samt hälso- och sjukvården brast på många håll i landet. Rapporten framhåller också att de lokala samverkansavtal som utformats inte var tillräckligt kraftfulla för att säkerställa barns behov av vård och behandling runt om i landet. I slutet av rapporten ges förslag om att inrätta en nationell samverkan med sex regionala kompetenscenter för att hålla samman kvaliteten och utvecklingen inom Barnahus. Förslagen från rapporten bör till viss del kunna appliceras på det uppdrag länsstyrelserna nu har fått. Det kan därför vara klokt att redan från början titta på möjligheterna till en nationell samordnare eller samordningsgrupp som leder arbetet för att hålla ihop utvecklingen av regionala resurscentra.

Ur Inuti ett Barnahus

"Under den tid som den första försöksverksamheterna med Barnahus pågick (2005–2007) hade de fyra samverkande myndigheterna mycket kontakt med varandra och med de sex Barnahusen. Man anordnade internat med representanter för alla Barnahus och yrkesträffar för poliser, åklagare, socialtjänst och barn- och ungdomspsykiatri. Samtliga verksamheter fick besök av representanter från de samverkande myndigheterna och samrådsgruppen vid ett par tillfällen. Vid besöken fanns det möjlighet för personalen att ta upp och diskutera utmaningar eller problem i verksamheten. Ofta kunde myndighetsrepresentanterna hjälpa till med lösningar, antingen genom att berätta om lagstiftning eller regelverk genom att beskriva hur andra barnahus angripit problemet.

När försöksverksamheterna upphörde i mars 2008, så upphörde också myndighetssamverkan på central nivå. Det skapade ett tomrum (...) Behovet av en fortsatt myndighetssamverkan lyftes fram redan i redovisningen av det första regeringsuppdraget om Barnahus. Barnahusutredningen betonade återigen behovet av nationell samordning.

Vi föreslår att regeringen fattar beslut om att inrätta ett Nationellt kunskapscentrum för våldutsatta barn (...) Det ska ansvara för gemensam kompetensutveckling och vidareutbildning för yrkesverksamma på Barnahus. Kunskapscentret ska stå för en nationell samordning för certifiering, kontinuerlig uppföljning och kvalitetssäkring av Barnahusen.⁵⁹"

Länsstyrelsen Östergötland har sedan 2005 haft i uppdrag att regionalt och sedermera nationellt stödja och stärka arbetet för att motverka hedersrelaterat våld och förtryck inklusive dess uttrycksformer könsstämpning och barn- och tvångsäktenskap. Som ett resultat av uppdragen har Länsstyrelsen Östergötland utvecklat ett nationellt kompetensteam med spetskompetens från flera olika myndigheter. Kompetensteamet genomför kompetenshöjande insatser till yrkesverksamma, arbetar fram metodstöd och driver en nationell stödtelefon för yrkesverksamma. Länsstyrelsen Östergötland fungerar redan idag som nationellt kompetensstöd för såväl de andra länsstyrelserna som yrkesverksamma runt om i landet samt leder det nationella nätverket *Myndighetsnätverket för hedersrelaterat våld och förtryck*.

I regeringsbeslut den 18 december 2017⁶⁰ gavs Länsstyrelsen Östergötland därtill särskilda uppdrag att stärka övriga länsstyrelserns förmåga att regionalt främja samverkan mellan relevanta myndigheter och civilsamhällesaktörer i arbetet mot hedersrelaterat våld och förtryck. Av beslutet framgår sju deluppdrag:

1. Stödtelefon till yrkesverksamma
2. Webbaserat stöd till yrkesverksamma
3. Stöd till nationella myndigheter
4. Stöd till övriga länsstyrelser
5. Utveckling av program för våldsförebyggande arbete med föräldrar
6. Särskilda analyser
 - a. Förutsättningar för att utvidga den nationella stödtelefonen och webbstödet till att även omfatta målgruppen barn och vuxna som utsatts eller riskerar att utsättas för hedersvåld
 - b. I vilken utsträckning myndigheternas vägledningar är kända och tillämpas
 - c. Utvecklingen av verksamheter mot hedersvåld i förhållande till utsatta gruppers behov i varje län

⁵⁹ Rädda Barnen (2013) *Inuti ett Barnahus - en kvalitetsgranskning av 23 svenska verksamheter*, s 68-69.

⁶⁰ Regeringsbeslut S2017/07421/JÄM (delvis) *Nationellt uppdrag att motverka hedersrelaterat våld och förtryck*

7. Förslag till nationell handlingsplan mot könsstämpning

Mot bakgrund av att det i regeringsuppdraget framgår att resurscentra i synnerhet ska stödja personer som utsätts för hedersrelaterat våld och förtryck, skulle det vara passande att ge Länsstyrelsen Östergötland i uppdrag att skapa en nationell styrgrupp för samordningen av regionala resurscentra. Detta skulle falla väl i linje med myndighetens övriga nationella uppdrag på området, och vore en naturlig knypunkt för fortsatt samordning av länsstyrelsernas arbete. Ansvar för en nationell styrgrupp gällande resurscentra är en förlängning av den samordning och utbildning som myndigheten bedriver redan idag.

Punkten 6c i årets regeringsuppdrag till Länsstyrelsen Östergötland anger att myndigheten ska *”analysera och bedöma utvecklingen av verksamhet mot hedersvåld m.m. i förhållande till ut-satta gruppers behov i varje län.”* Detta uppdrag skulle, tillsammans med ett antal andra deluppdrag, vara lämpligt att samköra med uppdraget att stödja utvecklingen av resurscentra.

Till den nationella styrgruppen bör också Länsstyrelsen Stockholm knytas för att sprida sina erfarenheter av arbetet med Origo-modellen. Länsstyrelsen Stockholm har också lång erfarenhet av myndighetssamverkan genom Operation Kvinnofrid. Representanter från de länsstyrelser som får i uppdrag att starta ett resurscentrum i sitt län bör också delta i styrgruppen.

Det är viktigt att den nationella samordningen sker på både operativ nivå och chefsnivå. En styrgrupp på chefsnivå kan bestå av exempelvis funktions- eller enhetschefer från de berörda länsstyrelserna tillsammans med kontaktlänsråd för mäns våld mot kvinnor. På chefsnivå kan samverkan och kontakt inledas med andra myndigheter på nationell nivå. En styrgrupp på chefsnivå kan därtill föra länsstyrelsernas talan gentemot departement och regering i frågor som rör exempelvis uppdragets utformning och finansiering. I det fall att Länsstyrelserna väljer att starta upp pilotverksamheter för spridning (alternativ 3 gällande geografisk placering) skulle chefsgruppen vara kontaktpunkt för län som vill etablera ett resurscentrum.

På den operativa nivån kan frågor som rör bland annat verksamheternas utformning, regional samverkan och nationell likvärdighet samordnas. Den operativa styrgruppen kan arbeta fram metoder och en modell för samverkan på regional nivå. Frågor som rör målgruppens behov, säkerhet och verksamhetens innehåll avhandlas i gruppen. På flera ställen i förstudien hänvisas exempelvis till omständigheter som kräver vidare utredning, däribland målgruppens behov och relevanta samverkansparter. Ansvar för att utreda dessa frågor vidare kan läggas på den nationella, operativa styrgruppen. Den operativa styrgruppen skulle också kunna fungera som en länk mellan resurscentra och ta vid efter chefsgruppen i spridning av metoder och arbetssätt när ett län uttryckt intresse för att starta ett resurscentrum.

Det är viktigt att det tillsätts resurser till den nationella samordningen på båda nivåer. I bedömningen av hur uppdragets medel ska fördelas, samt i diskussioner om ytterligare finansiering, bör därför den nationella samordningen utgöra en egen budgetpost.

5.5 Samverkan på nationell nivå

Rekommendation

Utvecklandet av resurscentra är tydligt förankrat i medverkande myndigheters organisation och det bedrivs samverkan på nationell nivå kring uppdraget.

För att kunna genomföra uppdraget och starta upp resurscentra runt om i landet krävs att relevanta myndigheter samverkar på nationell nivå. Detta framkommer också i enkätsvaren från länsstyrelserna. Myndighetskontor på lokal och regional nivå bör få mandat från nationella beslutsfattare att avsätta tid och resurser till samverkan kring resurscentra. För att arbetet ska bli verkningsfullt och långsiktigt krävs en tydlig förankring i alla led, från ledarskap på strategisk nivå ner till operativt yrkesverksamma som ska utföra det faktiska arbetet kring resurscentra. För att uppnå detta skulle länsstyrelserna kunna förankra önskan om att samarbete med kommuner och landsting genom Sveriges kommuner och landstings (SKL:s) nationella kvinnofridsatsning för 2018–2020. Liknande samordning av myndigheternas uppdrag kan ske med exempelvis Polismyndigheten, som just nu arbetar fram ett nationellt nätverk för poliser och utredare som är specialiserade på att utreda brott där det föreligger en hederskontext.

Efter det att resurscentras placering och geografiska placering är fastställd, kommer det att vara mycket viktigt att redan från början upprätta kontakter med både tilltänkta samarbetspartners och aktörer som kan ge viktig vägledning till centras utformning. För att säkerställa att man redan från början uppfyller kraven för principen för universell utformning bör en dialog med Myndigheten för delaktighet, TRIS och Länsstyrelsernas samordnare för mänskliga rättigheter ske. RFSL kan ge god insikt i de särskilda behoven för våldsutsatta HBTQI-personer samt personer med andra könsuttryck och könsidentiteter.

I det fall att länsstyrelserna väljer att inrikta resurscentras verksamhet mot hedersrelaterat våld och förtryck, skulle *Myndighetsnätverket mot hedersrelaterat våld och förtryck* kunna vara en utgångspunkt för den nationella samverkan. Nätverket leds av Länsstyrelsen Östergötland inom ramen för myndighetens nationella uppdrag att motverka hedersrelaterat våld och förtryck, och består av ett 20 myndigheter samt SKL⁶¹.

Förstudien föreslår därtill att länsstyrelserna i sin del- och slutrapportering av uppdraget föreslår till regeringen att ge riktade uppdrag till relevanta myndigheter gällande resurscentra, i syfte att tillföra ekonomiska medel till myndigheterna samt för att visa på att samverkan i frågan är prioriterad. Utan riktade uppdrag till respektive myndighet kan länsstyrelserna endast rekommendera eller önska ett samarbete som andra myndigheter inte har en skyldighet att tillmötesgå. I uppstarten av Barnahus 2005 gavs exempelvis uppdraget samtidigt till de relevanta myndigheterna Polismyndigheten, Socialstyrelsen, Åklagarmyndigheten och Rättsmedicinalverket. Uppdragen bör därtill vara väl finansierade och spänna över flera år för att säkra en långsiktig satsning på resurscentra.

5.6 Finansiering och ekonomi

Rekommendation

Länsstyrelserna tar fram en fördelningsnyckel för de återstående medlen och äskar under 2018 ytterligare medel från regeringen för de kommande åren.

Regeringen har avsatt 15 miljoner kronor för uppdragets genomförande för året 2018. Av dessa kvarstår 14,8 miljoner kronor. För dessa bör en fördelningsnyckel tas fram för de kommande

61 Länsstyrelsen Östergötland (2018) Rapport 2018:4 Årsrapport 2017- Länsstyrelsen Östergötlands nationella uppdrag om hedersrelaterat våld och förtryck- verksamhet 2017, s.32. I rapporten framgår att de myndigheter som ingått i nätverket under 2017 är Barnombudsmannen, Brottsförebyggande rådet, Brottsoffermyndigheten, Folkhälsomyndigheten, Försäkringskassan, Kriminalvården, Länsstyrelsen i Skåne län, Länsstyrelsen Stockholm, Länsstyrelsen Västra Götaland, Migrationsverket, Myndigheten för delaktighet, Myndigheten för samhällsskydd och beredskap, Myndigheten för ungdoms- och civilsamhällesfrågor, Nationellt centrum för kvinnofrid, Nämnden för stöd till trossamfund Polismyndigheten, Skatteverket, Skolverket, Socialstyrelsen, , och Åklagarmyndigheten.

kostnaderna, som kommer att ligga på såväl de olika länsstyrelserna som externa parter. Medel kommer att behöva avsättas till bland annat:

- En nationell samordnare för att leda och utveckla arbetet på de olika orterna, organisera samverkansplattformar för inblandade länsstyrelser och externa parter samt samordna uppdraget
- Projektledare på varje länsstyrelse i de län där resurscentra ska startas
- Administrativa omkostnader
- Verksamhetskostnader för uppstartskonferenser, workshops, kompetensutveckling och studieresor
- Upphandling av lokaler, utrustning och andra tjänster
- Upphandling, utveckling och underhåll av en gemensam virtuell plattform och hemsida
- Upphandling och underhåll av eventuella mobila team
- Processutvärdering, genomförd av exempelvis universiteten i Uppsala eller Linköping
- Hela eller delar av uppstartskostnaderna för kommuner, landsting, kommuner och andra huvudmän
- Fördelning av medel till frivilligorganisationer för att exempelvis starta upp och bedriva verksamhet med kontaktpersoner såsom gjorts i projektet *Tjejer till tjejer*

Förstudien har inte kunnat beräkna omkostnaderna för poster rörande lokaler, uppstart och faktiska verksamhetskostnader. För en nationell samordnare samt tre till fyra projektledare kan dock kostnaderna förväntas uppgå till runt fyra till fem miljoner kronor av de kvarvarande anslagen.

Avseende uppstartskostnader kan eventuellt en jämförelse med uppstarten av koncept Karin göras. Av regeringsbeslut Ju2008/2434/PO samt Ju2009/7596/PO framgår att regeringen avsatte 3,5 miljoner kronor till Rikspolisstyrelsen för uppdraget under 2008 samt 1,5 miljoner under 2009. Rikspolisstyrelsen äskade därefter ytterligare medel och har enligt sin slutredovisning av uppdraget mottagit totalt 8,3 miljoner kronor. Polismyndigheten i Skåne gick därtill in med 9 565 772 kronor ur egen medelsram⁶². Origo Stockholm har en årsbudget om sex miljoner kronor.

Med beaktande av uppstartskostnaderna för koncept Karin och driftkostnaderna för Origo, torde de kvarvarande anslagen inte räcka för uppstart av cirka fyra nya verksamheter, beroende på vardera verksamhets omfattning och personalstyrka. Mot bakgrund av att länsstyrelserna ska stödja utvecklingen av tre till fyra resurscentra på olika platser i landet, och göra detta tillsammans med myndigheter som varken fått uppdrag eller medel för uppstart och drift, bör ytterligare finansiering tillföras uppdraget under de kommande åren. Förstudien rekommenderar att länsstyrelserna äskar ytterligare medel under 2018 alternativt i samband med delrapporteringen i mars 2019.

5.7 Långsiktighet

Rekommendation

62 Rikspolisstyrelsen (2010) PoA-428-7260/07 Slutredovisning av regeringsuppdrag projekt Karin Ju2008/2434/PO, Ju2008/4891/PO och Ju2009/7593/PO, s. 9

Resurscentra bedriver tillsammans med civilsamhället verksamhet som omhändertar behovet av långsiktigt stöd på individnivå. Vikten av att resurscentra blir en långsiktig verksamhet lyfts till regeringen vid del- och slutrapportering.

Såväl insatser till våldsutsatta individer som arbetet med mäns våld mot kvinnor i stort har genom åren kännetecknas av bristen på långsiktighet. Medel för att utveckla och förbättra arbetet med mäns våld mot kvinnor på nationell, regional och kommunal nivå har i stor utsträckning byggts på projekt och kortare uppdrag. Det viktiga arbetet som bedrivs av frivilligorganisationer inom området har ofta varit beroende av projektmedel som fördelas över ett eller ett par år. När det inte går att avgöra om verksamheten har några intäkter under nästkommande år blir det mycket svårt att bedriva långsiktigt och verkningsfullt arbete.

På individnivå vet vi att uppbrottsprocessen för personer som utsätts för våld av närstående ofta är lång och krokig. Den situation man har levt i genererar ibland att man går tillbaka till våldsutövaren, bland annat för att man efter uppbrottet plötsligt står helt ensam. Särskilt utsatta blir unga som befinner sig i en hederskontext, där ett uppbrott kan innebära att man måste bryta kontakten med hela sitt sociala skyddsnät. Efter de akuta insatserna är avslutade, har myndigheterna inte längre samma ansvar och skyldighet att ge långsiktigt stöd.

I samtal med arbetsgruppen för Länsstyrelsen Östergötlands nationella uppdrag att motverka hedersrelaterat våld och förtryck, framkommer särskilt brist på uppföljning och långsiktighet som ett problem. De kvinnor som intervjuats inom ramen för BRÅ:s utvärdering av koncept Karin uppgav också de att de upplevde att de inte fick långsiktigt stöd och att de stod ensamma kvar efter de akuta insatserna. Behoven efter att det akuta skedet är över kan vara alltifrån behov av ett socialt kontaktnät till behov av psykiatrisk vård, ekonomiskt bistånd eller hjälp i en vårdnadstvist med förövaren. Samtidigt sträcker sig socialtjänstens, polisens och andra myndigheters ansvar inte till att omfatta långsiktig uppföljning efter avslutade insatser. Här har historiskt sett civilsamhället, särskilt kvinno- och tjejjoursrörelsen, utgjort ovärderliga komplement till den offentliga sektorn.

Bristen på långsiktigt stöd och uppföljning är också det en genomgående tråd i andra utvärderingar och samtal och framkommer mycket tydligt som en stor utmaning i enkätsvaren från länsstyrelserna. Nästan samtliga länsstyrelser uppger att en av de största utmaningarna i att starta upp och driva resurscentra kommer att bli att säkra långsiktig finansiering.

Vikten av långsiktighet⁶³

"Det finns behov av en långsiktig struktur som kan skapa förutsättningar för en implementering i ordinarie strukturer. Det behövs en nationell strategi och regionala strategier med fokus på hedersrelaterat våld och förtryck liksom en långsiktig finansiering på länsstyrelserna.

För att förbättra det långsiktiga stödet för individen är behovet av en stöd- eller kontaktperson värdefullt; kontinuerliga uppföljningar av socialtjänsten; löpande risk- och skyddsbedömningar; ett grundligt utslussningsarbete när den utsatta personen ska lämna ett skyddat boende."

Långsiktigt stöd blir särskilt viktigt för unga personer som brutit med sin familj som en följd av hedersrelaterat våld och förtryck, som lämnas helt ensamma efter att socialtjänstens insatser avslutats. Här finns det stora möjligheter att förbättra stödet via en kontaktpersonsverksamhet.

63 Länsstyrelsen Östergötland (2015) Att förebygga hedersrelaterat våld och förtryck: slutredovisning av länsstyrelsernas uppdrag att främja och lämna stöd till insatser, sidan 9.

Förstudien föreslår därför att resurscentra skulle kunna vara en utgångspunkt för kontaktpersonsverksamhet i regionen, i samarbete med kvinnojourer och frivilligorganisationer. Tjejjouren i Norrköping skulle kunna utgöra en samarbetspartner för att upparbeta nätverk gällande detta. Länsstyrelserna skulle i sin tur kunna fördela medel till verksamheter som bidrar med den formen av stöd på kontinuerlig basis. Det är viktigt att det då inte krävs att verksamheterna tar en ny "nisch" för att kunna äska medel varje år, så som idag görs med regionala och nationella projektmedel. För att säkerställa kontinuitet och långsiktighet bör därför projektmedel fördelas för flera år framåt, eller utdelas på årsbasis och med viss säkerhet om att medel kommer att fördelas år efter år.

5.8 Det fortsatta arbetet

När det gäller målgruppen unga 13–26 som är utsatta för hedersrelaterat våld och förtryck har många en mycket begränsad livssituation och rörelsefrihet. För individer i målgruppen kan det vara ett stort (eller till och med oöverstigligt) hinder att ta sig till ett fysiskt resurscentrum. Det finns således ett behov av ytterligare analys kring hur samhället på bästa sätt kan utveckla och stärka stödstrukturer och stödinsatser till målgruppen, och hur dessa matchar målgruppens behov och faktiska livsförhållanden.

En sådan kan ske inom ramen för Länsstyrelsen Östergötlands nationella uppdrag för 2018, som bland annat innefattar särskilda analyser av:

- förutsättningar för att utvidga den nationella stödtelefonen och webbstödet till att även omfatta målgruppen barn och unga vuxna som har utsatts eller riskerar att utsättas för hedersvåld, och
- utvecklingen av verksamheter mot hedersvåld i förhållande till utsatta gruppers behov i varje län.

Analys av målgruppens behov och möjligheter inkluderar utredning av om resurscentras verksamhet bör bestå av fysiska mottagningar, virtuella plattformar eller mobila team, eller en kombination av dessa.

Slutligen konstateras återigen att det för att kunna starta och driva resurscentra, oaktat om det rör sig om helt nya verksamheter eller verksamheter som bygger på redan existerande mottagningar eller samarbeten, krävs det långsiktiga uppdrag. Under de fortsatta analyserna av verksamheternas innehåll blir det därför viktigt att beakta tidsperspektivet och tydligt lyfta detta till regeringen.

Referenser

Amazone (2017-12-01) *International Conference: How to start a Family Justice Centre?* Hämtad den 25 april, 2018 från: <http://gender.brussels/spip.php?evenement30&lang=fr>

Andersson Bruck, K. & Strid, S. (2016) *Kritiska perspektiv på våld: kartläggning av våldsforskning vid Örebro universitet*, Örebro: Örebro universitet.

Apolitical (2017-09-22) *Domestic violence victims need help, fast- in Iceland, they're now getting it*. Hämtad den 26 april, 2018, från: https://apolitical.co/solution_article/domestic-violence-iceland-police-keeping-window-open/

Barnahus Linköping (okänt) *Personal*. Hämtad 19 april, 2018, från <http://Barnahuslinkoping.se/kontakt/personal/>.

Bjarkarhlíð (okänt) *Bjarkarhlíð-Family Justice center for survivors of violence*. Hämtad den 26 april, 2018, från: https://reykjavik.is/sites/default/files/baelkingur_bjarkarhlid_li-till_ensku.pdf.

Brottsförebyggande Rådet (2013) *Rapport 2013:8 Utvärdering av koncept Karin- En samverkansmodell i Malmö för personer som utsatts för våld i nära relationer*

Europaparlamentets och Rådets direktiv 2012/29/EU av den 25 oktober 2012, om fastställande av miniminormer för brottsoffers rättigheter och för stöd till och skydd av dem samt för ersättande av rådets rambeslut 2001/220/RIF

European Family Justice Center Alliance (okänt) *European FJCs*. Hämtad den 25 april 2018 från: <https://www.efjca.eu/centers/european-fjc-s>

European Family Justice Center Alliance (okänt) *Our Alliance*. Hämtad den 25 april, 2018 från: <https://www.efjca.eu/the-alliance/our-alliance>.

Föreningen för familjecentralers främjande (okänt) *Vad är en familjecentral?* Hämtad den 12 juni, 2018, från: <http://familjecentraler.se/vad-ar-en-familjecentral1/>.

Länsstyrelsen Värmland (2017) *Rapport 2017:6 Det här gör vi och det här vill vi: Myndighetersnas syn på arbetet mot våld i nära relationer i Värmland 2016*

Länsstyrelsen Östergötland (2015) *Att förebygga hedersrelaterat våld och förtryck: slutredovisning av länsstyrelsernas uppdrag att främja och lämna stöd till insatser*

Länsstyrelsen Östergötland (2018) *Samtal till den nationella stödtelefonen 13 mars 2014 - 31 mars 2018*

Länsstyrelsen Östergötland (2018) *Rapport 2018:4 Årsrapport 2017- Länsstyrelsen Östergötlands nationella uppdrag om hedersrelaterat våld och förtryck- verksamhet 2017*

Malmö universitet (okänt) *Projekt i alfabetisk ordning*. Hämtad den 16 maj, 2018, från: <http://forskning.mah.se/projekt>

Operation Kvinnofrid (okänt) *Operation Kvinnofrid*. Hämtad den 27 april, 2018, från: <https://www.operationkvinnofrid.se/>

Regeringens proposition 2017/18:249 *God och jämlik hälso- en utvecklad folkhälsopolitik*

Regeringsbeslut Ju2008/2434/PO *Uppdrag till Rikspolisstyrelsen att utveckla och bygga upp en fysisk miljö särskilt anpassad för att utreda våld mot kvinnor*

Regeringsbeslut Ju2008/4891/PO Uppdrag till Rikspolisstyrelsen att utvärdera projekt för utvärdering av en fysisk miljö särskilt anpassad för att utreda mäns våld mot kvinnor

Regeringsbeslut Ju2009/7593/PO Medel för utvidgning av Projekt Karin

Regeringsbeslut S2012/00275/FST Uppdrag till Linköpings universitet att samla och sprida kunskap om våld och andra övergrepp mot barn

Regeringsbeslut S2017/07420/JÄM (delvis) Regionalt uppdrag att förebygga och bekämpa mäns våld mot kvinnor

Regeringsbeslut S2017/07421/JÄM (delvis) Nationellt uppdrag att motverka hedersrelaterat våld och förtryck

Regeringsbeslut S2018/00212/FST Uppdrag angående utvärdering av Barnahus

Regeringskansliet (2014) SOU 2014:49 Våld i nära relationer- en folkhälsofråga

Regeringskansliet (2017) Delmål 6: Mäns våld mot kvinnor ska upphöra. Hämtad 18 april, 2018 från <http://www.regeringen.se/artiklar/2017/05/delmål-6-mans-vald-mot-kvinnor-ska-upphora/>.

Regeringskansliet (2017) Mäns våld mot kvinnor ska upphöra- regeringens insatser. Hämtad 18 april, 2018, från <http://www.regeringen.se/regeringens-politik/jamstalldhet/mans-vald-mot-kvinnor-ska-upphora---regeringens-insatser/>.

Rikspolisstyrelsen et al (2008) Barnahus- försöksverksamhet med samverkan under gemensamt tak vid misstanke om brott mot barn. Edita Västra Aros AB, Västerås.

Rikspolisstyrelsen (2010) PoA-428-7260/07 Slutredovisning av regeringsuppdrag projekt Karin Ju2008/2434/PO, Ju2008/4891/PO och Ju2009/7593/PO

RVTS (2018) Om RVTS. Hämtat den 8 juni, 2018, från: <http://rvts.no/om-rvts/>

RVTS Øst (okänt) Om nettstedet. Hämtat den 8 juni, 2018, från: <https://rettentil.no/om-nettstedet>

Rädda Barnen (2013) Inuti ett Barnahus: en kvalitetsgranskning av 23 svenska verksamheter
Språklagen (2009:600)

Socialstyrelsen (2018) Rapport 2018-1-37 Dödsfallsutredningar 2016–2017

Socialstyrelsen (2017-06-28) Organisering. Hämtat den 8 juni, 2018, från: <https://socialstyrelsen.dk/born/overgreb/bornehuse/om-bornehusene>

Socialstyrelsen (2017-06-28) Lovgivning. Hämtat den 8 juni, 2018, från: <https://socialstyrelsen.dk/born/overgreb/bornehuse/om-bornehusene>

Socialstyrelsen (2016-07-12) Koordinerande rådgivning. Hämtad den 8 juni, 2018, från: <https://socialstyrelsen.dk/voksne/vold-i-naere-relationer/samarbejde-pa-tvaers/koordinerende-familieradgivning>

Statistiska centralbyrån (2018) Folkmängd i riket, län och kommuner 31 mars 2018 och befolkningsförändringar 1 januari–31 mars 201. Hämtad den 17 maj, 2018, från <http://www.scb.se/hitta-statistik/statistik-efter-amne/befolkning/befolkningens-sammansattning/befolkningsstatistik/pong/tabell-och-diagram/kvartals--och-halvarsstatistik--kommun-lan-och-riket/kvartal-1-2018/>

Statistiska centralbyrån (2018) *Befolkningstäthet (invånare per kvadratkilometer), folkmängd och landareal efter region och kön. År 1991–2017*. Hämtad den 17 maj, 2018, från: http://www.statistikdatabasen.scb.se/pxweb/sv/ssd/START__BE__BE0101__BE0101C/BefArealTathetKon/table/tableViewLayout1/?rxid=6f1a2757-2867-4377-9c5d-1591d8fded70

Stockholms stad (2009) *Hedersrelaterat våld och förtryck i Stockholms stad- rapport 2009*

Ungdomsstyrelsen (2009) *Gift mot sin vilja*

Uppsala Universitet, Nationellt centrum för kvinnofrid (2017) *Uppsalamodellen- att möta våldsutsatta kvinnor inom hälso- och sjukvården*. NCK-rapport 2017:1

Örebro Universitet (2017-12-16) *Våldshubben: en plattform för samverkan, utbildning och kritiska studier av våld och samhälle*. Hämtad den 23 april, 2018 från <https://www.oru.se/forskning/forskningsprojekt/fp/?rdb=p1666>. För mer information om Våldshubben hänvisas till Kjerstin